№. 108. ВТОРНИКЪ 24 Сентября. 24 Września. WTOREK №. 108.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie. rs. 10; Z przesyłką — 12. Półroczna: W Wilnie — 5; Z przesyłką — 6.

Kwartalna: W Wilnie — 3; Z przesyłką 3 k. 50. Miesięczna — 1. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

Часть Оффиціальная.

С.-Петербургъ, 19-го сентября.

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ благополучно прибылъ въ Ливадію 19 сего сентября въ два часа по полудни.

ВСЕПОДДАННѢЙШЕЕ ПИСЬМО.

Отъ гродненскаго городскаго общества.

„Всеавгустѣйшій МОНАРХЪ!

„Гродненское городское общество христіянъ, чувствуя безпредѣльную любовь и преданность къ Вашему Императорскому Величеству и отечеству, осмѣливается, при нынѣшнихъ обстоятельствахъ, выразить предъ Вами, Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ, и предъ всѣми вѣрноподданными русскаго царства, что мы, испытавъ много благодѣяній, истекающихъ отъ милостивыхъ и мудрыхъ распоряженій Вашихъ, всегда были мирны и покорны правительству, остаемся какъ нынѣ, такъ и напредь вѣрноподданными Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и сынами Россіи, и никакіе замыслы недоброжелателей единаго нашего отечества не поколеблютъ нашей любви и преданности къ своему ГОСУДАРЮ и къ общему отечеству нашему Россіи. Молимъ Всевышняго Бога о сохраненіи счастливыхъ дней Вашихъ, Всемилостивѣйшій ЦАРЬ, для блага нашего и всѣхъ сыновъ Россіи на долгія лѣта, и да образумитъ и посрамитъ безсмысленно возставшихъ на собственную пагубу противъ законнаго порядка, спокойствія страны и благоденствія обширнаго русскаго государства.

„Вашего ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА вѣрноподданные.“

(Слѣдуютъ подписи).

ВЫСОЧАЙШЕЕ ПОВЕЛѢНІЕ.

О возмѣщеніи расходовъ на содержаніе сельскихъ вооруженныхъ карауловъ. Высочайше утвержденнымъ въ 7-й день сентября положеніемъ комитета гг. министровъ повелѣно: всѣ расходы кои произведены будутъ изъ продовольственнаго капитала вѣдомствъ какъ министерства внутреннихъ дѣлъ, такъ и государственныхъ имуществъ, на довольствіе сельскихъ вооруженныхъ карауловъ и содержаніе командированныхъ для завѣдыванія оными лицъ, въ западныхъ и сосѣднихъ съ ними губерніяхъ, возмѣстить изъ суммъ, опредѣленныхъ къ сбору съ имѣній западнаго края на покрытіе издержекъ по укрощенію мятежа. (Рус. Ин. N 205.)

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКОЕ ИЗВѢСТІЕ.

Варшава, 20-го сентября.

Отрядъ генералъ-маіора Ченгери (3 роты Смоленскаго полка, орудіе батарейной N 2 батареи, ракетный взводъ, три взвода новороссійскихъ драгунъ и 40 козаковъ), выступившій въ ночь на 9-е сентября изъ г. Кѣльце, противъ шайки Хмѣлинскаго, настигъ и настойчиво преслѣдовалъ ее въ теченіе 10-го, 11-го и 12-го чиселъ; дѣлая переходы въ 50 и болѣе верстъ, отрядъ нашъ ежедневно настигалъ шайку и наносилъ ей сильныя пораженія; 12 числа пѣхота инсургентовъ была разсѣяна, а кавалерія ихъ (80 чел.) окончательно уничтожена драгунами и казаками; потеря непріятеля — огромна; въ плѣнъ взято 27 человѣкъ; отбито 40 лошадей, оружіе и припасы; у насъ — 1 рядовой убитъ и 1 раненъ. (Рус. Ин. N 207.)

— Изъ полученнаго журнала военныхъ дѣйствій въ царствѣ Польскомъ, равно какъ и изъ донесеній начальниковъ подвижныхъ колоннъ, представленныхъ за послѣднее время въ Варшаву, видно, что характеръ военныхъ дѣйствій въ царствѣ съ послѣднихъ чиселъ августа рѣзко измѣнился.

Część Urzędowa.

S.-Petersburg, 19 września.

— CESARZ JEGO MOŚĆ przybył pomyślnie do Liwadji 19 bieżącego września o 2 godzinie po południu. (Inw. Ros.)

NAJPODDANNIEJSZY LIST

Od grodzieńskiéj gminy miejskiéj.

„Najjaśniejszy MONARCHO!

„Grodzieńska gmina miejska chrześcijan, pałając bezgraniczną miłością i przychylnością ku WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI i ojczyźnie, ośmiela się wobec niniejszych okoliczności wyrazić przed Wami NAJMIŁOŚCIWSZY CESARZU i przed wszystkimi wierno-poddanymi cesarstwa rossyjskiego, iż my, doświadczywszy wiele dobrodziejstw, wypływających z miłościwych i mądrych rozporządzeń Waszych, zawsze byliśmy spokojni i pokorni rządowi, pozostajemy jak obecnie, tak i nadal wierno-poddanymi WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI i synami Rossji i żadne zamiary niedobrze życzących jedynéj naszéj ojczyźnie niezachwieją naszéj miłości i przychylności ku naszemu CESARZOWI i ogólnéj ojczyźnie naszéj Rossji. Błagamy Najwyższego Boga o zachowanie szczęśliwych dni Waszych, NAJMIŁOŚCIWSZY CESARZU, dla dobra naszego i wszystkich synow Rossji na długie lata i oby oświecił i zawstydził tych, którzy bezmyślnie powstali na własną zagubę przeciwko prawnemu porządkowi, spokoju kraju i pomyślności obszernego państwa rossyjskiego.

„WASZEJ CESARSKIEJ MOŚCI wierno podani“

(Następują podpisy).

NAJWYZSZY ROZKAZ.

O wynagrodzeniu za rozchody na utrzymanie straży wiejskiéj uzbrojonéj. Najwyżéj zatwierdzoną 7 września ustawą komitetu pp. ministrów rozkazano: wszystkie rozchody, jakie będą wydatkowane z kapitału konsumpcyjnego, tak, z wydziału ministerjum spraw wewnętrznych jako też dóbr rządowych, na żywność dla straży wiejskiéj i utrzymanie dla delegowanych do zarządu onemi osób, w zachodnich i sąsiednich z niemi gubernjach wypłacić z summ przeznaczonych do pobierania z majątków zachodniego kraju na pokrycie wydatków dla uśmierzenia powstania. (Inw. ros. N. 205.)

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Warszawa 20 września.

Oddział jenerał-majora Czengery (3 roty smoleńskiego pułku, działo bateryjnéj N 2 baterji, pluton rakietowy, trzy plutony nowo-rossyjskich dragonów i 40 kozaków) wyszedłszy w nocy na 9 września z Kielc przeciw bandzie Chmielińskiego, napadł i natarczywie ścigał ją w ciągu 10-go, 11-go i 12-go t. m.; przechodząc po 50 wiorst i więcéj, oddział nasz codziennie napędzał bandę i zadawał jéj silne klęski; 12-go piechota powstańców była rozpędzona, a kawalerja ich (80 ludzi) ostatecznie rozbita przez dragonów i kozaków; strata powstańców bardzo wielka; jeńców wzięto 27; odebrano 40 koni, broń i zapasy; u nas 1 szeregowy zabity i 1 raniony. (Inw. Ros.)

Z otrzymanego dziennika działań wojennych w Król. Polsk. tudzież z doniesień naczelników kolumn ruchomych przesłanych za ostatnie czasy do Warszawy, widać, iż charakter działań wojennych w Królestwie w ostatnich dniach sierpnia znacznie się odmienił.

Объ открытіи финляндскаго сейма и пребываніи ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА въ Гельсингфорсѣ пишутъ въ „Р. Инв.:“ Тронная зала вся бѣлая. Тронъ (*) поставленъ посреди стѣны, противъ входа. Зала продолговатая и не очень болшая: 26 шаговъ въ длину и 14 въ ширину. На верху, кругомъ всей залы, хоры, которые въ этотъ день были наполнены дамами; по обѣимъ сторонамъ залы три широкія, невысокія ступени; поль былъ покрытъ зеленымъ сукномъ. При входѣ, ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО былъ встрѣченъ громкими „ура,“ которыя долго не смолкали.

ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО не изволилъ садиться, но сталъ передъ трономъ. Графъ Армфельдтъ подалъ ГОСУДАРЮ рукопись рѣчи, которую ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО изволилъ прочесть по-французки. Едва ГОСУДАРЬ произнесъ послѣднія слова, въ залѣ раздались громкія, единодушныя „ура.“ Затѣмъ Армфельдтъ прочелъ переводъ этой рѣчи на шведскомъ языкѣ, вице-президентъ судебнаго департамента сената на финскомъ. Послѣ каждаго чтенія крики „ура“ возобновлялись.

Послѣ этого ландмаршалъ сейма, баронъ Норденстамъ, выйдя впередъ, сказалъ по-шведски ЕГО ВЕЛИЧЕСТВУ слѣдующую рѣчь:

„ВСЕМИЛОСТИВѢЙШІЙ ВЕЛИКІЙ ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ И ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ!

„Съ тѣхъ поръ, какъ Провидѣніе вручило судьбы Финляндіи милости и справедливости ВАШЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, край нашъ съ радостію видѣлъ, что правительственныя начала испытывали постоянное развитіе по требованіямъ духа времени, согласно съ особенностями нашей страны и съ желаніями народа. Чтобы этому развитію дать практическое рѣшеніе, ВАШЕ ВЕЛИЧЕСТВО изволили созвать сословія на сеймъ, нынѣ ВАШИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ открываемый лично къ всеобщей радости.

„Эти драгоцѣнныя доказательства нѣжной заботливости о благѣ края и великодушное стремленіе осчастливить народъ доставили ВАШЕМУ ВЕЛИЧЕСТВУ прекраснѣйшую и самую завидную награду — искреннюю любовь и нелицемѣрную преданность народа.

„Соблюденіе правильнаго конституціоннаго государственнаго устройства всегда составляло и составляетъ живѣйшее желаніе нашего народа. Все, что ВАШЕ ВЕЛИЧЕСТВО предпримете для надлежащаго развитія этого устройства, будетъ принято съ величайшею признательностію и еще болѣе утвердитъ горячую преданность и довѣріе къ Особѣ нашего великодушнаго МОНАРХА,— чувства, которыми всегда были проникнуты финляндскіе вѣрные подданные ВАШЕГО ВЕЛИЧЕСТВА.

„Какъ по старинному обычаю, рыцарству и дворянству въ этомъ торжественномъ случаѣ предоставляется счастіе первымъ приблизиться къ престолу своего Августѣйшаго Великаго Князя, то это сословіе испрашиваетъ позволенія— передъ престоломъ ВАШЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА принести выраженіе своихъ вѣрноподданническихъ чувствъ и покорнѣйшую просьбу: удостойте, ГОСУДАРЬ, на всегда сохранить къ рыцарству и дворянству ВАШЕ благосклонное и милостивое благоволеніе.“

Послѣ него архіепископъ, предсѣдатель сословія духовенства, обратился къ ГОСУДАРЮ съ слѣдующими словами, по-французски:

„ГОСУДАРЬ! Чувство радости, которое желанный этотъ день разлилъ среди всего вѣрнаго вашего Великаго княжества, ощущается живѣйшимъ образомъ и духовенствомъ, почитающимъ за счастіе излить по этому поводу предъ ВАШИМЪ ИМПЕРАТОРСКИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ свою искреннюю и глубочайшую признательность.

„ГОСУДАРЬ! Мы слѣдили со вниманіемъ и удивленіемъ за всѣмъ тѣмъ, что было ВАМИ сдѣлано по внушенію благороднаго и великодушнаго ВАШЕГО сердца ко благу великой ВАШЕЙ имперіи и къ чести человѣчества; но мы сами, наши дѣти, внуки и все наше потомство будемъ благословлять васъ, ГОСУДАРЬ, за благо, которое Вы даровали намъ сегодня. Благословеніе Всемогущаго Бога да почіетъ вѣчно на ВАСЪ и на всѣхъ Членовъ АВГУСТѢЙШАГО ВАШЕГО Семейства.“

Послѣ того выступилъ предводитель сословія горожанъ и прочелъ по-шведски слѣдующее:

„Могущественнѣйшій, Всемилостивѣйшій ГОСУДАРЬ ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ!

„И сословіе гражданъ имѣетъ счастіе при этомъ торжественномъ случаѣ всеподданнѣйше принести ВАШЕМУ ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ свою искреннѣйшую благодарность за новое доказательство неутомимаго попеченія ВАШЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА о законномъ развитіи нашего отечества, дарованное краю чрезъ ВЫСОЧАЙШІЯ предложенія собравшимся нынѣ представительнымъ его сословіямъ.

„Принося увѣреніе въ непоколебимой своей вѣрности и преданности ВАШЕМУ ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ, сословіе гражданъ обѣщаетъ также со всѣмъ усердіемъ содѣйствовать въ успѣшному и къ истинной пользѣ страны служащему рѣшенію вопросовъ, ВАШИМЪ ИМПЕРАТОРСКИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ нынѣ переданныхъ сейму, и поручаетъ себя ВЫСОЧАЙШЕМУ, ВАШЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА, благоволенію и Монаршей милости.“

Предводитель сословія крестьянъ прочелъ по-фински:

„ВАШЕ ИМПЕРАТОРСКОЕ ВЕЛИЧЕСТВО, ВСЕМИЛОСТИВѢЙШІЙ ГОСУДАРЬ ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ Финлядскій.

„Крестьянское сословіе Финляндіи, привыкшее всегда питать вѣрноподданническую, непоколебимую любовь къ своему Державному ГОСУДАРЮ, проситъ дозволенія передъ ВАМИ, ВСЕМИЛОСТИВѢЙШІЙ ГОСУДАРЬ, ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ, всеподданѣйше выразить свои искреннія и вѣрноподданническія чувства благоговѣнія и всепокорнѣйше благодарить ВАСЪ, АВГУСТѢЙШІЙ ВЕЛИКІЙ КНЯЗЬ нашего края, за созваніе ВАШИМЪ ВЕЛИЧЕСТВОМЪ земскихъ чиновъ Финляндіи на сеймъ. Финскій народъ достигъ цѣли своихъ давнишнихъ и живѣйшихъ желаній созваніемъ сейма, который сдѣлался для насъ сугубо радостнѣйшимъ событіемъ, потому что ВАШЕ ВЕЛИЧЕСТВО ВСЕМИЛОСТИВѢЙШЕ изволите САМИ открывать сеймъ и высокимъ присутствіемъ ВАШИМЪ знакомится съ финскимъ народомъ лично, а не чрезъ посредничество другихъ.

„Крестьянское сословіе Финляндіи, на которое отеческая любовь ВАШЕГО ВЕЛИЧЕСТВА постоянно изобильно изливалась, молитъ Всевышняго Бога о дарованій ВАМЪ своей благодати и силъ для исполненія всѣхъ тяжелыхъ заботъ правленія, и да пребудетъ малочисленный финскій народъ осѣненъ ВАШИМЪ могущественнымъ покровительствомъ.“

Послѣ этихъ рѣчей, статсъ-секретарь гр. Армфельдтъ прочелъ по-шведски проекты и предположенія, которые ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО благоволилъ предоставить обсужденію сейма.

Въ заключеніе снова раздались громкіе крики „ура,“ и ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО, предшествуемый рыцарствомъ и дворянствомъ съ ландмаршаломъ, изволилъ направиться въ свои покои. Когда ГОСУДАРЬ изволилъ проходить мимо архіепископа, стоявшаго во главѣ депутатовъ отъ духовенства, архіепископъ выступилъ впередъ и по-шведски призвалъ благословеніе Всевышняго на ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО и на весь Царствующій Домъ, на продленіе Ихъ жизни и успѣянія во всемъ. Опять раздались крики „ура,“ и ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО возвратился въ свои покои.

Толпы народа стояли около дворца и съ жадностью и восторгомъ читали розданные экземпляри произнесенной ЕГО ВЕЛИЧЕСТВОМЪ рѣчи. Крики „ура“ не умолкали; ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО изволилъ выйдти на балконъ и кланяться привѣтливо народу.

Въ 8 часовъ вечера, всѣ студенты Александровскаго университета, длинная процессія, человѣкъ 400 слишкомъ, съ факелами, имѣя во главѣ своей знамя, подаренное имъ, нѣсколько лѣтъ тому назадъ, дамами города Або, собравшись въ университетѣ, пришли къ дворцу предъ балконъ и спѣли народной финлядскій гимнъ.— ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО изволилъ выйдти на балконъ и былъ встрѣченъ оглушающими криками „ура“ студентовъ и массы собравшагося народа. Студенты пропѣли еще одну пѣснь, которую ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО изволилъ прослушать съ балькона и которая была заключена вновь раздавшимися криками „ура.“— Послѣ этого, ГОСУДАРЬ вернулся въ свои покои, а студенты, пропѣвъ еще одну пѣснь, съ громкими криками „ура“ двинулись въ обратный путь и, выйдя на площадь, дружно и звучно начали пѣть свою народную пѣснь.

Въ тотъ же день городъ давалъ балъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВУ. Балъ этотъ не могъ походить на обыкновенные балы: и по цѣли, и по усердію, онъ требовалъ помѣщенія большаго, нежели тѣ, которыя могли доставить гельсингфорскіе дома, и потому рѣшили дать его въ воксалѣ желѣзной дороги. Воксалъ былъ устроенъ для бала превосходно. Вся крыша его была убрана въ зелень и на скрытыхъ цвѣтами связяхъ висѣли гирланды. Газовые жирандоли отдѣлялись одна отъ другой 14 огромными кругами изъ зелени же, въ которые были вставлены свѣчи. Надъ рельсовымъ путемъ, во всю ширину, былъ настланъ полъ, кругомъ всей залы— тротуаръ и ступени были усланы коврами. Огромные входы дебаркадера были задѣланы и обтянуты бѣлой матеріей съ украшеніями изъ зелени и зеркалъ. Съ одной стороны залы былъ помѣщенъ гербъ Финляндіи и городовъ въ густой зелени; артистически расположенный, онъ занималъ большую часть стѣны. Съ другой стороны залы было сдѣлано возвышеніе, устланное ковромъ, убранное зеркалами и цвѣтами и съ прекрасною мебелью. Противъ главнаго входа былъ поставленъ огромной величины вензель. А, украшенный ИМПЕРАТОРСКОЮ короною изъ хрусталя, блестѣвшій тысячами огней. Въ концѣ залы стоялъ роскошный буфетъ.

До двухъ тысячъ человѣкъ свободно помѣстились въ этой залѣ, и для танцевъ оставалось еще достаточно мѣста. На этотъ балъ были приглашены депутаты всѣхъ сословій. Пріѣздъ ГОСУДАРЯ былъ возвѣщенъ криками „ура“ ожидавшаго Его народа у подъѣзда. Въ широкихъ, устланныхъ краснымъ сукномъ сѣняхъ ожидали ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА депутація отъ дамъ (распорядительницъ) и депутаты (распорядителей) отъ города. ГОСУДАРЬ изволилъ прибыть въ 10 часу. При входѣ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА въ залу, музыка заиграла „Боже, Царя храни,“ и вслѣдъ затѣмъ народный финляндскій гимнъ. Затѣмъ начались танцы. ГОСУДАРЬ изволилъ обойти весь залъ и осчастливилъ многихъ разговоромъ.

Ихъ ВЫСОЧЕСТВА, пріѣхавшіе съ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВОМЪ, много танцовали,— и балъ этотъ, при своей торжественности, былъ еще замѣчателенъ тѣмъ, что всѣ отъ души веселились.

ГОСУДАРЬ оставался на балѣ до $11\frac{1}{2}$ часовъ, и отъѣздъ ЕГО ВЕЛИЧЕСТВА, какъ и ЕГО прибытіе сопровождался единодушнымъ „ура.“

8-го сентября, въ $11\frac{1}{2}$ часовъ, ГОСУДАРЬ изволилъ присутствовать на церковномъ парадѣ л.-г. Финскаго стрѣлковаго баталіона. Баталіонный праздникъ былъ вчера, но только не было времени, по случаю открытія сейма, отпраздновать его. ЕГО ВЕЛИЧЕСТВУ угодно было назначить это на сегодня. Баталіонъ былъ построенъ поротно на церковной площадкѣ передъ казармами, въ ротныхъ каре. Его Высочество Великій Князь Александръ Александровичъ, произведенный въ полковники, командовалъ парадомъ; огромныя массы народу, не только на улицахъ кругомъ плаца, но и на крышахъ близлежащихъ зданій, привѣтствовали ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО радостными восклицаніями. Обойдя ряды, ГОСУДАРЬ сталъ возлѣ принесеннаго налоя, и пасторъ по-фински совершилъ молебствіе, послѣ чего баталіонъ превосходно прошелъ церемоніяльнымъ маршемъ мимо ГОСУДАРЯ; особенно замѣчательна была при этомъ запасная рота этого баталіона, составленная вся изъ рекрутъ, недавно поступившихъ и уже недалеко отстающихъ отъ старыхъ солдатъ. ЕГО ВЕЛИЧЕСТВО изволилъ отправиться на баталіонный дворъ, изящно убранный зеленью, среди которой были разставлены столы съ обѣдомъ для ротъ.

Въ 2 часа былъ во дворцѣ большой обѣдъ, на который были приглашены всѣ депутаты сейма. Приглашенныхъ было до 300 персонъ. Въ государственной залѣ помѣщались дворяне, въ слѣдующей— духовенство, горожане и крестьяне. За Высочайшимъ столомъ, въ государственной же залѣ, сидѣли въ слѣдующемъ порядкѣ: возлѣ ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА, по обѣимъ сторонамъ ЕГО, ВЕЛИКІЕ КНЯЗЬЯ, противъ ГОСУДАРЯ министръ ИМПЕРАТОРСКАГО Двора, имѣя справа архіепископа и предсѣдателя отъ крестьянской депутаціи, а слѣва— ландмаршала, ген.-лейт. барона Норденстама и предсѣдателя депутаціи горожанъ.

Были провозглашены два тоста: первый за здоровье ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА, ГОСУДАРЫНИ ИМПЕРАТРИЦЫ и всего Августѣйшаго Дома, и второй за благоденствіе Финляндіи. Громкіе крики „ура“ сопровождали оба тоста. Послѣ обѣда, ГОСУДАРЬ изволилъ проходить по заламъ и говорилъ со многими изъ присутствующихъ, а въ $4\frac{1}{2}$ часа отправился на пароходъ „Штандартъ,“ который стоялъ у пристани.

Густыя массы народа вновь собрались у пристани, чтобы еще разъ взглянуть на Того, Кто такъ глубоко понялъ нужды финландскаго народа, и еще разъ выразить Ему свои задушевныя привѣтствія а вмѣстѣ съ тѣмъ и свою нелицемѣрную признательность; пароходъ отошелъ при звукахъ музыки, напутствуемый неумолкаемыми возгласами народа, и долго еще по удаленіи парохода толпы не расходились и посылали вдаль свои задушевныя „ура.“ (Рус. Инв..

(*) Тронъ этотъ сохраняется въ томъ видѣ, какой имѣлъ при открытіи сейма Императоромъ Александромъ I, въ 1809 г.

Предводители мятежа, окончательно убѣдившись, что шайки ихъ, какъ бы ни были онѣ значительны по своей численности, при встрѣчахъ съ нашими войсками, постоянно испытываютъ сильныя пораженія, начали формировать небольшія партіи, человѣкъ въ 100, для дѣйствій, которыя коноводы мятежа называютъ *партизанскими*, но которыя, на самомъ дѣлѣ, состоятъ *изъ систематическаго убійства, грабежа и разбоевъ*, съ цѣлью поддержать, какимъ бы то ни было образомъ, смуты и волненія въ краѣ. Само собою разумѣется, что эти новые поборники цивилизаціи и свободы всячески избѣгаютъ встрѣчъ съ войсками и предпочитаютъ открытому бою подвиги на большихъ дорогахъ.

Расквартированная въ городахъ, мѣстечкахъ и преимущественно въ помѣщичьихъ домахъ, новая польская рать, съ приближеніемъ нашихъ войскъ, обыкновенно скрывается въ ближайшихъ лѣсахъ, или переодѣвшись въ крестьянское платье, выдаетъ себя за дворовыхъ людей. Но за то, какъ только удаляются войска, мятежники, съ достойнымъ ихъ увлеченіемъ, предаются перехватыванію почтъ и эстафетъ, грабежу, убійствамъ и безчинствамъ всякаго рода,— безчеловѣчныя казни мужчинъ и женщинъ повторяются почти ежедневно на всемъ пространствѣ царства.

Для уничтоженія остатковъ прежнихъ шаекъ и для истребленія новыхъ польскихъ партизановъ, войска наши находятся почти въ безпрерывномъ движеніи и поискахъ. Въ послѣднихъ числахъ августа и въ первыхъ числахъ сентября происходило нѣсколько встрѣчъ съ мятежниками, но почти всѣ эти послѣднія встрѣчи не имѣли даже и того характера, который имѣли прежнія дѣла противъ польскихъ повстанцевъ: они нигдѣ уже и не пытались на отпоръ, такъ что почти всѣ эти послѣднія дѣла состояли въ нѣсколькихъ выстрѣлахъ со стороны мятежниковъ по приближавшимся войскамъ, и затѣмъ въ поспѣшномъ ихъ бѣгствѣ и въ неотступномъ преслѣдованіи со стороны войскъ.

Наиболѣе значительная по численности шайка, открытая за это время на всемъ пространствѣ царства Польскаго, состояла изъ 450 человѣкъ, которая и была разбита липновскимъ отрядомъ ротмистра Тегерштета, близъ д. Журавина. За тѣмъ была еще открыта шайка въ 400 человѣкъ, разбитая 7 сентября въ Лейпунскихъ лѣсахъ у д. Рынгалишки, отрядомъ капитана Никитина. Всѣ же остальныя, открытыя шайки состояли изъ 200, 100 и менѣе человѣкъ.

Въ происходившихъ стычкахъ, мятежники, кромѣ большаго числа убитыхъ и раненыхъ, въ числѣ которыхъ находятся и многіе изъ ихъ предводителей, потеряли плѣнными 93 человѣка, и сверхъ того отыскано и захвачено 35 партизановъ, между послѣдними находится нѣсколько довольно важнымъ политическихъ преступниковъ.

Потеря съ нашей стороны за все это время состояла изъ 4 убитыхъ, въ томъ числѣ хорунжій Черешукинъ и 18 раненыхъ, въ томъ числѣ поручикъ Шулешкинъ **).

(Р. Инв. N. 204.)

Было уже заявлено, что хотя отъ войскъ, расположенныхъ въ Виленскомъ военномъ округѣ, и производятся безпрерывные поиски, для окончательнаго уничтоженія остатковъ шаекъ, мѣстами еще бродящихъ по лѣсамъ, что при этихъ поискахъ происходятъ иногда стычки, но что подобные поиски и стычки даже называть военными дѣйствіями было бы несоотвѣтственно. Тоже подтверждаетъ и полученный вчера изъ Вильны военный журналъ, по 18-е сентября.

Изъ всѣхъ случившихся въ Виленскомъ округѣ, въ послѣднее время, встрѣчъ войскъ съ мятежниками, только одна сопровождалась нѣсколько упорнымъ боемъ: отрядъ маіора Бонецкаго (1 рота, 20 стрѣлковъ и 10 казаковъ) открылъ, 7-го сентября, у д. Піонтково, на самой границѣ Гродненской губерніи съ царствомъ Польскимъ, шайку Врублевскаго, пробиравшуюся изъ Свислочской пущи въ царство; мятежники были разбиты и бѣжали въ Августовскую губернію, потерявъ много убитыми и 3 плѣнными; у нихъ отбито оружіе и обозъ. Въ нашемъ отрядѣ убито 3 и ранено 11 человѣкъ.

Остальныя встрѣчи за это время, изъ которыхъ двѣ были въ Вилковискомъ уѣздѣ Гродненской губерніи; три— въ Ковенской губ. и одна въ Минской,— въ лѣсахъ Новогрудскаго уѣзда, прилегающихъ къ Виленской губ., были совершенно ничтожны, такъ что наша потеря, во всѣхъ шести встрѣчахъ, заключается въ 2 раненыхъ рядовыхъ; мятежники же, кромѣ убитыхъ и раненыхъ, потеряли 31 плѣнными.

Войска, производя въ краѣ поиски, весьма часто находятъ склады оружія и другихъ боевыхъ припасовъ: въ Тельшевскомъ и Шавельскомъ уѣздахъ было до 9-ти подобныхъ находокъ; въ Лидскомъ уѣздѣ, въ имѣніи Шавры (помѣщика Нарбута), отрыты въ землѣ два орудія (3-хъ фунтоваго калибра), боченокъ пороху и свинецъ.

По донесенію командующаго войсками въ Гродненской губерніи,— во всѣхъ ея уѣздахъ являются добровольно или забираются крестьянами одиночные мятежники; въ одномъ Волковискомъ уѣздѣ, съ 1-го по 8-е сентября, явилось изъ прежнихъ шаекъ 69 человѣкъ.

(Рус. Ин. N 207.)

Объ увеличеніи содержанія мировымъ посредникамъ отъ правительства въ западномъ краѣ. Вслѣдствіе отношенія виленскаго военнаго, ковенскаго, гродненскаго и минскаго генералъ-губернатора и главноначальствующаго въ губерніяхъ Витебской и Могилевской, послѣдовавшаго по ходатайству начальника Виленской губерніи, объ увеличеніи содержанія назначаемымъ отъ правительства въ сію губернію мировымъ посредникамъ, министерство внутреннихъ дѣлъ, отъ 20-го іюля, за 10,643, входило по сему предмету съ представленіемъ въ главный комитетъ объ устройствѣ сельскаго состоянія, который, согласно заключенію министра внутреннихъ дѣлъ, журналомъ, Высочайше утвержденнымъ 7 августа, положилъ: 1) Опредѣлить, назначаемымъ не изъ мѣстныхъ дворянъ-помѣщиковъ, мировымъ посредникамъ въ Виленской губерніи добавочное содержаніе по 500 р. сер. въ годъ (сверхъ оклада въ 1,500 р., установленнаго ст. 22 полож. о губ. и уѣздн. по кресть. дѣл. учреж. 2) Производить выдачу означеннаго добавочнаго содержанія изъ остатковъ поземельнаго сбора на содержаніе по крестьянскимъ дѣламъ; и 3) Предоставить главнымъ начальникамъ, какъ сѣверо-западнаго (не исключая бѣлорусскихъ губерній), такъ и юго-западнаго краевъ, распространить эту мѣру вообще на всѣхъ мировыхъ посредниковъ, назначаемыхъ въ состоящихъ въ ихъ главныхъ управленіяхъ губерніяхъ, не изъ мѣстныхъ дворянъ-помѣщиковъ, съ отнесеніемъ потребнаго на сіе расхода на остатки изъ поземельнаго сбора на мѣстныя по крестьянскимъ дѣламъ учрежденія.

(С. Поч. N. 199).

*) Хорунжій Черешукинъ убитъ и поручикъ Шулешкинъ раненъ въ дѣлѣ 7 сентября, въ отрядѣ капитана Никитина.

ВАРШАВА.

— Высочайшими указами (по Статсъ секретаріату Царства Польскаго) 10 (22) сентября; сенаторъ тай. сов. *Крузенштернъ*, по случаю перехода на службу въ Имперію, Всемилостивѣйше уволенъ отъ должности члена государственнаго совѣта царства Польскаго; согласно представленію и. д. намѣстника царства, ген. адъют. гр. Берга, главный директоръ, предсѣдательствующій въ правительственной коммиссіи исповѣданій и народнаго просвѣщенія, дѣй. ст. сов. *Кржмвицкій*, согласно прошенію, по слабости здоровья, уволенъ отъ этой должности и Всемилостивѣйше назначенъ непремѣннымъ членомъ государственнаго совѣта царства; испр. долж. директора отдѣленія народнаго просвѣщенія, Михаилъ *Грабовскій* Всемилостивѣйше назначенъ испр. долж. главнаго директора предсѣдательствующаго въ правительственной коммисіи исповѣданій и народнаго просвѣщенія, со всѣми правами къ этой должности присвоенными.

Высочайшими повелѣніями на имя испр. долж. намѣстника царства Польскаго, отъ 10 (22) сентября, испр. долж. предсѣдателя главной дирекціи земскаго кредитнаго общества, Владиміръ *Кретковскій* совершенно уволенъ отъ службы;—бывшій совѣтникъ главной дирекціи того же общества Адальбертъ *Тржетржевинскій*, Всемилостивѣйше назначенъ испр. долж. предсѣдателя означенной главной дирекціи, со всѣми правами къ этой должности присвоенными.

(Dzien. Pow. N 223)

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ.

ВИЛЬНО.

Въ минувшую субботу, 21 сентября, въ костелѣ св. Іоанна исполнили очистительную присягу 12 человѣкъ возвратившихся изъ мятежническихъ шаекъ и съ искренними чувствами раскаянія просившихъ о помилованіи.

Всѣ они были изъ крестьянъ. Поэтому, г. начальникъ губ., присутствовавшій, вмѣстѣ съ г. уѣзднымъ предводителемъ дворянства, камеръ-юнкеромъ, ст. сов. гр. Плятеромъ, и другими должностными лицами, при исполненіи присяги, сказалъ этимъ крестьянамъ нѣсколько словъ, объяснивъ имъ всю великость ихъ преступленія, „Вспомните, присовокупилъ г. Нач. губ.,— чѣмъ было ваше сословіе три года тому назадъ,— вспомните всѣ ужасы и всю тяжесть положенія, надъ вами тяготѣвшаго, а что вы теперь! Такъ подумайте же, на Кого вы возстали?— Противъ Кого подняли оружіе?—Противъ Вашего Отца-Освободителя, Который васъ облагодѣтельствовалъ, Который даровалъ всему вашему сословію свободу и права людей!"— затѣмъ объявилъ имъ Всемилостивѣйшее ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА прощеніе. Послѣ чего они были отпущены для водворенія на мѣста ихъ жительствъ.

Грустно и больно было смотрѣть на этихъ несчастныхъ. Истощенныя, блѣдныя ихъ лица, тусклые взгляды, изношенное, а у другихъ почти оборванное платье, нѣкоторые въ лаптяхъ, представляли печальную картину послѣдствій заблужденій, большею частію невольныхъ, ибо, конечно, почти всѣ они были увлечены несбыточными обѣщаніями, примѣрами сумасброднаго молодечества, а иные даже силою.

Это уже по истинѣ невольныя жертвы бывшаго анархическаго господства революціонеровъ, къ счастію недолго тяготѣвшаго надъ краемъ, и къ счастію, успѣвшаго привлечь на свою сторону весьма немногихъ крестьянъ, и то изъ безземельныхъ батраковъ и кутниковъ.

Journal de St.-Petersbourg помѣщалъ уже неоднократно списокъ жертвъ погибшихъ отъ руки польскихъ мятежниковъ, и въ своемъ нумерѣ, отъ 13 (25) сентября посвящаетъ новую статью тому же прискорбному предмету. Представляетъ изъ этой статьи слѣдующее извлеченіе:

„Преступленія, совершаемыя революціонной партіей въ Польшѣ слѣдуютъ одно за другимъ съ такой быстротой и притомъ съ такимъ упорнымъ постоянствомъ, что мы принуждены ограничиться общимъ перечнемъ всѣхъ этихъ злодѣйствъ, сообщая читателямъ нѣкоторыя наиболѣе характеристическія подробности.

Число убійствъ, которыя были совершены жандармами-вѣшателями, во имя и по приказанію мнимаго національнаго правительства, и о которыхъ можно было удостовѣриться законнымъ путемъ, простиралось къ 31 августа до 633; изъ этого числа 500 человѣкъ принадлежали къ сельскому народонаселенію.

Размышленія газеты „Temps" *о согласіи трехъ державъ и о томъ, что дѣлать этому согласію.*— „Напечатаніе въ „Мониторѣ" польскаго манифеста произвело, какъ и надобно было ожидать, большое впечатлѣніе. Почти всѣ газеты видятъ въ этомъ весьма важную примѣту. Такое впечатлѣніе очень естественно и не удивитъ ни одного читателя этого документа, въ которомъ требуютъ для поляковъ нетолько признанія ихъ воюющею стороною, но и абсолютной независимости Польши. Если можно чему-нибудь идивиться въ этомъ дѣлѣ, то, напротивъ того, одной непоколебимой довѣрчивости, съ которою офиціозная преса упорствуетъ въ своихъ похвалахъ согласію трехъ державъ. Что же до сихъ поръ сдѣлало для насъ это согласіе? Намъ только дали историческій урокъ относительно трактатовъ 1815 года, урокъ оскорбительный даже для Англіи и Австріи нетолько для Франціи. И что теперь будетъ дѣлать это согласіе? Будетъ ли оно продолжать ея, когда понадобится отъ словъ перейти къ началу дѣйствія, или, какъ выражается „Constitutionnel," когда понадобится дѣйствіе поддержать на высотѣ словъ?

„Можетъ быть, можно еще согласиться тремъ державамъ на отозваніе посланниковъ; но если за этимъ ничего не послѣдуетъ, то это будетъ пустая демонстрація, которую Россія приметъ точно такъ же, какъ и ноты державъ. Пусть выставятъ на видъ только m i n i m u m того, чего требуютъ обстоятельства, а именно: признаніе поляковъ воюющею стороною. Допустимъ, что Англія въ этомъ пунктѣ послѣдуетъ за Франціею; но Австрія непремѣнно отстанетъ. Напрасно повторяютъ ежедневно, что польское дѣло составляетъ европейскій вопросъ: этимъ не все еще сказано. Самые европейскіе вопросы неодинаково интересуютъ и обязываютъ разныя державы. Австрія, или для пріобрѣтенія популярности, или сообразуясь съ новою своею либеральною

Dowódcy powstania, ostatecznie się przekonawszy, iż bandy ich, chociażby były najliczniejsze, przy potyczce z naszemi wojskami stale są rozbijane, poczęli formować niewielkie partje, ze 100 ludzi dla działań, które przywódcy powstania nazywają p a r t y z a n c k i e m i, lecz które w saméj rzeczy składają się z systematycznego z a b ó j s t w a, r a b u n k u i r o z b o j ó w, w celu podtrzymania jakimkolwiek sposobem nieporządków i zaburzenia w kraju. Ma się rozumieć, że ci nowi poplecznicy cywilizacji i swobody wszelkiemi sposobami unikają potyczek z wojskami i przekładają zamiast otwartéj walki czyny na wielkich drogach.

Rozkwaterowane po miastach, miasteczkach i szczególnie po domach obywatelskich, nowe polskie drużyny za zbliżeniem się naszych wojsk, zwyczajnie chowają się w najbliższych lasach, albo przebrawszy się w odzież włościańską, wydają siebie za ludzi dwornych. Lecz zato, jak tylko oddalą się wojska, powstańcy z godném ich uniesieniem, oddają się zachwytywaniu poczt i sztafet, rabunkowi, zabójstwom i znęcaniu się wszelkiego rodzaju;— nieludzkie kary nad mężczyznami i kobiétami powtarzają się prawie codziennie na całéj przestrzeni Królestwa.

Dla zniszczenia szczątków uprzednich band i dla zniszczenia nowych polskich partyzantów, wojska nasze zostają prawie w nieustającym ruchu i poszukiwaniach. W ostatnich dniach sierpnia i w pierwszych dniach września było kilka potyczek z powstańcami, lecz prawie wszystkie te ostatnie potyczki niemiały nawet i téj cechy, jaką miały uprzednie rozprawy z polskimi powstańcami: już oni nigdzie i nieprobowali się sprzeciwiać, tak, iż prawie wszystkie te ostatnie potyczki poprzestawały na kilku strzałach ze strony powstańców, do zbliżających się wojsk, następnie na pośpiesznéj ucieczce i na nieodstępnem ściganiu przez wojska.

Najznaczniejsza ze względu na swą liczbę banda odkryta w tym czasie na całéj przestrzeni Królestwa Polskiego, składała się z 450 ludzi, którzy też zostali rozbici przez lipnowski oddział rotmistrza Tegersztedta (*), pod Zurawinem. Późniéj jeszcze odkryto bandę z 400 ludzi, którą rozbito w Lejpuńskim lesie koło w. Ryngaliszek przez oddział kapitana Nikitina. Wszystkie zaś pozostałe bandy wykryte składały się z 200, 100 i mniéj ludzi.

W potyczkach, które przy tém miały miejsce, powstańcy, oprócz wielkiéj liczby zabitych i rannych, w których znajdują się i wielu z dowódców, jeńców wzięto 93 i prócz tego odszukano i schwytano 35 partyzantów; między ostatnimi znajduje się kilku dosyć ważnych przestępców politycznych.

Strata z naszéj strony, przez cały ten czas składała się z 4 zabitych, w téj liczbie chorąży Czereszukin i 18 rannych, w téj liczbie porucznik Szuleszkin. (**). (Inw. R.)

—Było już donoszono, iż chociaż wojska rozlokowane w wileńskim okręgu wojennym czynią bezustanne poszukiwania dla ostatecznego zniszczenia szczątek band, wałęsających się jeszcze miejscami po lasach; że przy tych poszukiwaniach bywają czasami potyczki, lecz, że podobne poszukiwania i potyczki niestosownie byłoby nawet nazywać działaniami wojennemi. To samo potwierdza wczoraj otrzymany z Wilna dziennik wojenny, do 18 września.

Ze wszystkich za ostatnie czasy w wileńskim ogręgu potyczek wojsk z powstańcami, jedna tylko odznaczała się cośkolwiek uporczywszą walką; oddział majora Bonieckiego (1 rota, 20 strzelców i 10 kozaków) odszukał 7 września, koło wsi Piątkowa na saméj granicy gub. grodzieńskiéj z Królestwem Polskiem bandę Wróblewskiego, która przechodziła z puszczy świsłockiéj do Królestwa,—powstańcy po rozbiciu ich, uciekli do gub. Augustowskiéj, straciwszy wielu zabitych i 3 jeńców; zabrano im oboz i broń. W naszym oddziale zabito 3 i raniono 11 ludzi.

Inne potyczki w tym czasie, z których dwie były w powiecie wołkowyskim gub. grodzieńskiéj,—trzy w gub. kowieńskiéj i jedna w mińskiéj, w lasach powiatu nowogródzkiego przylegających do gub. wileńskiéj, były zupełnie nieznaczące, tak, iż strata nasza we wszystkich sześciu potyczkach, zawiera się w 2 rannych szeregowcach; powstańcy zaś prócz zabitych i rannych stracili 31 jeńców.

Wojska, czyniąc w kraju poszukiwania, bardzo często znajdują składy broni i innych zapasów bojowych; w telszewskim i szawelskim powiecie znaleziono do 9-ciu takich składów; w powiecie lidzkim w majętności Szawry (ob. Narbutta) odkryto w ziemi dwa działa (3 funtowego kalibru), beczułkę prochu i ołow.

Podług doniesienia dowodzącego wojskami w gubernji grodzieńskiéj—we wszystkich jéj powiatach stawią się dobrowolnie, lub zabierają się przez włościan pojedyńczy powstańcy; w jednym powiecie wołkowyskim, od 1-go do 8 września stawiło się z uprzednich band 69 ludzi. (Inw. R.)

—O p o w i ę k s z e n i u p e n s j i d l a p o ś r e d n i k ó w p o j e d n a w c z y c h o d r z ą d u w k r a j u z a c h o d n i m. W skutek odezwy wileńskiego wojennego, kowieńskiego. grodzieńskiego i mińskiego jenerał-gubernatora i głównego naczelnika w gubernjach witebskiéj i mohylewskiéj, nastałéj w skutek przedstawienia naczelnika wileńskiéj gubernji o powiększeniu pensji mianowanym od rządu do téj gubernji pośrednikom pojednawczym, ministerjum spraw wewnętrznych z 20 lipca, N. 10643 czyniło w tym względzie przełożenie do głównego komitetu o urządzeniu stanu wiejskiego, który zgodnie z decyzją ministra spraw wewnętrznych, dziennikiem N a j w y ż é j zatwierdzonym 7 sierpnia, postanowił: Przeznaczyć dla mianowanych nie z miejscowych dworzan-obywateli pośredników pojednawczych w gubernji wileńskiéj, dodatkową pensję do 500 rub. sr. rocznie (oprócz etatowéj 1,500 r. sr. ustanowionéj art. 22 ust. o gub. i pow. dla spraw włoś. inst.) 1) Rzeczoną dodatkową pensję wydawać z pozostałości terrytorjalnego poboru na pensje w sprawach włościańskich; i 3) Dozwolić głównym naczelnikom, tak północno-zachodniego (niewyłączając gubernij białoruskich), jako też południowo-zachodniego krajów, rozpostarć ten środek w ogóle na wszystkich pośredników mianowanych pod ich głównym zarządem nie z miejscowych dworzan-obywateli, z zaliczeniem potrzebnego na ten cel rozchodu na rachunek pozostałości od poboru territorjalnego przeznaczonego na miejscowe instytucje włościańskie. (Pocz. pół.)

(*) Depesza telegraficzna w N. 201 Inw. ros.
(**) Chorąży Czereszukin został zabity i porucznik Szuleszkin, raniony w potyczce 7 września w oddziale kapitana Nikitina.

WARSZAWA.

Przez N a j w y ż s z e rozkazy w wydziale sekretarjatu stanu Królestwa Polskiego 10 (22) września: senator radca tajny K r u z e n s z t e r n, z powodu przejścia na służbę do Cesarstwa, N a j m i ł o ś c i w i é j został uwolniony od obowiązku członka rady stanu w Królestwie Polskiém; zgodnie z przedstawieniem p. o. namiestnika Królestwa jen. adj. hr. Berga, dyrektor główny prezes kommissji rządowéj wyznań i oświecenia, rzecz. rad. st. KRZYWICKI na własną prośbę z powodu zrujnowanego zdrowia uwalnia się od tego obowiązku i N a j m i ł o ś c i w i é j mianuje się członkiem stałym rady stanu w Królestwie; pełn. ob. dyrektora w wydziale oświecenia Michał GRABOWSKI, N a j m i ł o ś c i w i é j mianuje się peł. ob. dyrektora głównego i prezydującego w kommissji rządowéj wyznań i oświecenia, ze wszelkiemi prawami do tego obowiązku przywiązanemi.

Przez rozkazy N a j w y ż s z e na imię p. ob. namiestnika w Królestkie Polskiém z 10 (22) września peł. ob. prezesa dyrekcji głównéj ziemskiego towarzystwa kredytowego, Włodzimierz KRETKOWSKI uwalnia się zupełnie od służby; były radca dyrekcji głównéj tegoż towarzystwa Adalbert TRZETRZEWIŃSKI N a j m i ł o ś c i w i é j mianuje się peł. ob. prezesa rzeczonéj dyrekcji głównéj, ze wszelkiemi prawami do tego obowiązku przywiązanemi. (Dz. P.)

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

WILNO.

W przeszłą sobotę, 21 września w kościele św. Jana wykonali przysięgę oczyszczającą 12 ludzi, którzy powrócili z band powstańczych i ze szczerémi uczuciami skruchy prosili o zlitowanie.

Wszyscy oni byli z włościan. Przeto p. Naczelnik gubernji znajdujący się wespół z marszałkiem powiatowym szlachty, kamerjunkrem rad. st. hr. Platerem i innymi urzędnikami przy wypełnienin przysięgi, powiedział tym włościanom kilka słów, okazujących całą wielkość ich przestępstwa. „Wspomnjcie rzekł p. Naczelnik gub., czém był wasz stan przed trzema laty,—przypomnijcie wszystkie okropności i całe brzemię położenia nad wami ciążącego, a czém wy jesteście teraz! Więc pomyślcie na Kogoście powstali? przeciw Komu podnieśliście oręż? Przeciwko Waszemu Ojcu Oswobodzicielowi, który was osypał dobrodziejstwy, który darował całemu waszemu stanowi swobodę i prawa ludzi!"—następnie oznajmił im Najmiłościwsze CESARZA JEGO MOŚCI przebaczenie. Poczém oni zostali uwolnieni dla osiedlenia na miejscach zamieszkania.

Smutno i boleśnie było patrzeć na tych nieszczęśliwych. Wycieńczone, blade ich twarze, oczy zamglone, wynoszona a u innych prawie obdarta odzież, niektórzy w łapciach, przedstawiały smutny obraz następstw obłąkania, większą częścią mimo woli, gdyż najpewniéj prawie wszyscy oni zostali pociągnięci nieziszczonemi obietnicami, przykładami niedorzecznéj buty, a inni nawet przemocą.

To już są rzeczywiście mimowolne ofiary byłego anarchicznego panowania rewolucjonistów, na szczęście niedługo ciążącego nad krajem i które na szczęście, że niewielu włościan zdołało pociągnąć na swą stronę, i to tylko z bezziemnych parobków i kątników.

—Journal de St. Petersbourg niejednokrotnie podawał liczbę ofiar poległych z ręki powstańców polskich, i w numerze swym z 13 (25) września poświęca nowy artykuł temuż smutnemu przedmiotowi. Podajemy z tego artykułu następny wyjątek:

„Przestępstwa dokonywane przez partję rewolucyjną w Polsce idą jedno za drugiém tak bystro i przytém z taką uporczywą stałością, iż zmuszeni jesteśmy poprzestać na ogólnym wykazie wszystkich tych zbrodni, udzielając czytelnikom najbardziéj z nich charakterystyczne szczegóły.

Liczba morderstw, które były popełnione przez żandarmów-wieszających w imieniu i z rozkazu mniemanego narodowego rządu, i o których można było przekonać się na drodze urzędowéj, dochodziła przed 31 sierpnia do 633; z téj liczby 500 należało do ludności wiejskiéj."

— Rozmyślanie dziennika paryzkiego T e m p s o zgodzie trzech mocarstw i o tém co ta zgoda ma czynić.

„Wydrukowanie w „Monitorze" manifestu polskiego, sprawiło, jak oczekiwać tego było potrzeba, wielkie wrażenie. Wszystkie niemal dzienniki widzą w tém bardzo ważny symptomat. Wrażenie to jest zupełnie naturalne, i nie zadziwi ani jednego czytelnika tego dokumentu, żądającego dla Polaków nietylko przyznania ich stroną wojującą, ale i bezwarunkowéj niezawisłości Polski.

Jeżeli w tej sprawie dziwić się czemukolwiek godzi, to owéj niezachwianéj ufności, z jaką usłużne dziennikarstwo uporczywie trwa w pochwałach swoich istniejącéj zgody między trzema mocarstwami. Ale cóż aż do dziś dnia sprawiła dla nas ta zgoda? Otrzymaliśmy tylko historyczny odczyt o traktatach 1815 roku, odczyt ubliżający nietylko dla Anglji i Austrji, ale nawet dla Francji. Cóż teraz czynić będzie ta zgoda? Czy i daléj ostoi się, kiedy zajdzie potrzeba przejść od słów do początków działania, czyli jak wyraża się C o n s t i t u t i o n n e l, kiedy zajdzie potrzeba działanie utrzymać na wysokości słowa?

Być może, że trzy mocarstwa zgodzą się na odwołanie posłów, ale jeżeli potém nic nie nastąpi, będzie to marny objaw, który Rossja tak samo przyjmie jak i noty mocarstw. Dajmy, że zapowiedzą tylko m i n i m u m tego, czego okoliczności wymagają, a mianowicie przyznanie Polaków za stronę wojującą. Przypuśćmy, że Anglja w téj mierze pójdzie za Francją; lecz Austrja niezawodnie zatrzyma się. Napróżno codzień powtarzają, że sprawa polska stanowi zadanie europejskie; przez to jeszcze wszystkiego nie wypowiedziano. Same europejskie pytania niejednostajnie obchodzą i obowiązują różne państwa. Austrja, bądź dla nabycia wziętości, bądź dla zastosowania

политикою, могла присоединиться къ Франціи и Англіи и требовать отъ Россіи реформъ и уступокъ. Но Австрія, еслибы она даже не была соучастницею въ раздѣлѣ Польши, не могла бы до конца слѣдовать за движеніемъ противъ Россіи, основанномъ на абсолютномъ правѣ національностей. Что бы сказали венгерцы, еслибъ она взялась за оружіе, для пріобрѣтенія въ пользу другихъ народовъ того, чего сама не можетъ уступить своимъ народамъ безъ самоубійства? И въ этомъ случаѣ не надобно обманывать самыхъ себя: перейти за тотъ пунктъ, до котораго достигли, значитъ начать войну, а война не можетъ имѣть другой цѣли, кромѣ возстановленія Польши. Политика шести пунктовъ истощена. Въ этой политикѣ можно еще было подавать совѣты, которыхъ Россія не приняла; но эта политика не дозволяетъ понудительныхъ мѣръ. Если допустить, что Россію можно принудить силою къ освобожденію Польши, то нельзя допустить, чтобъ ее принудили управлять лучше нынѣшняго. Слѣдовательно, надобно на этомъ остановиться или идти до конца. Австрія не можетъ этого сдѣлать. Еслибъ существовала великая и независимая Германія, то она могла бы и должна была бы содѣйствовать въ этомъ, потому что ей всего нужнѣе было бы возстановленіе Польши. Но нѣтъ Германіи, а есть только Пруссія и Австрія, которыя обѣ были участницами въ раздѣлѣ. Что касается до Англіи, мы вовсе не сомнѣваемся въ жаркихъ ея сочувствіяхъ къ Польшѣ; но мы думаемъ, что еслибъ лондонскій кабинетъ могъ нанести пораженіе санктпетербургскому въ Турціи или въ Азіи, то онъ гораздо болѣе былъ бы расположенъ къ этому, нежели при нынѣшнихъ обстоятельствахъ. Остается Франція, которая больше расположена дѣйствовать, нежели Австрія, и больше, нежели Англія, заинтересована въ ослабленіи русскаго вліянія въ Европѣ. Слѣдовательно, если хотите идти до конца, если хотите и получить что-нибудь отъ Россіи, то представляется сама собою возможность отдѣльнаго дѣйствія Франціи.

ВОЛКОВЫСКЪ.

Изъ Волковыска сообщаютъ, что тамошнее Еврейское общество въ высокоторжественный день священнаго коронованія **ИХЪ ИМПЕРАТОРСКИХЪ ВЕЛИЧЕСТВЪ**, угощало нижнихъ воинскихъ чиновъ расположенныхъ въ Волковыскѣ, отпустивъ на каждаго по $^1/_2$ ф. говядины, по одной булкѣ и по чаркѣ вина.

Въ этотъ день, вечеромъ, въ мѣстной синагогѣ совершено было молебствіи о здравіе **ГОСУДАРЯ ИМПЕРАТОРА**, и всей Августѣйшей фамиліи.

ВАРШАВА.

Въ совершеніи всякаго рода безчинствъ, насилій, грабежа и разбоевъ, освободители польской отчизны рѣшительно неутомимы. Вотъ вамъ, на выдержку, представленный начальникомъ люблинскаго военнаго отдѣла перечень грабежей, совершенныхъ въ нѣкоторыхъ частяхъ губерніи, въ четырехъ-дневный промежутокъ времени, и о которыхъ пока извѣстно только оффиціальнымъ путемъ:

20-го августа—40 конныхъ мятежниковъ ворвались въ м. Томашевъ и ограбили городское казначейство, таможню, почту и канцелярію питейнаго сбора. На всѣ заграбленныя суммы, они оставили квитанціи, за подписью Здзиловицкаго и Шидловицкаго — адъютантовъ Лелевеля. Кстати нѣсколько словъ о Лелевелѣ (*), убитомъ, какъ извѣстно, 6 августа, въ дѣлѣ при д. Баторжѣ. Настоящая его фамилія—Мартынъ Борелевскій; родомъ изъ Кракова; до возстанія онъ былъ бляхеромъ въ Варшавѣ; за преданность дѣлу мятежа, „жондъ народовый" назначилъ его *полковникомъ*, а мѣсяца два тому назадъ *военнымъ начальникомъ подлясскаго воеводства*, а не люблинскаго, какъ о томъ было заявлено въ „Русскомъ Инвалидѣ"; этотъ послѣдній титулъ присвоенъ сподвижнику Лелевеля — генералу Валигурскому; надъ обоими же воеводствами *властвовалъ* Крукъ—тоже *генералъ*.

Перейдемъ снова къ начатому нами перечню: 22 августа, при д. Квасы, въ Бяльскомъ уѣздѣ, гминнымъ войтомъ снятъ съ дерева повѣшенный солдатъ, 23 августа—30 вооруженныхъ мятежниковъ, ворвавшись въ м. Островъ, Радзыньскаго уѣзда, захватили мѣстнаго бургомистра и хотѣли его увести, но жители мѣстечка отбили своего градоначальника; того же 23-го августа, на варшавско-люблинскомъ шоссе, между станціями, Жабянкою и Мощанкою, мятежники задержали почтовую карету, и, убѣдившись, что въ ней не было пассажировъ съ русскимъ именемъ, отняли у почталіона всѣ казенныя корреспонденціи. 24 августа— партія конныхъ въ м. Щебржешинѣ, Замосцкаго уѣзда, забрала изъ казначейства 54 р., отъ арендатора консумціонныхъ сборовъ 88 р., произвела въ мѣстечкѣ насильную вербовку и уничтожила государственные гербы въ судѣ и аптекѣ.

Сколько еще подобныхъ продѣлокъ остается неизвѣстными! можно себѣ представить, сколько разнаго рода грабительствъ совершено и сколько должно быть несчастныхъ жертвъ въ эти только 4 дня на всемъ пространствѣ царства Польскаго. Каково же должно быть заблужденіе, каково нравственное растлѣніе, чтобы видѣть въ подобныхъ господахъ освободителей своей родины и апостоловъ свободы!.. Подобнымъ путемъ не возрождался пока ни одинъ народъ.

Нѣтъ возможности передать подробно преступленія, ежедневно совершающіяся въ Варшавѣ. Этотъ траурный списокъ былъ бы нескончаемъ; по этой причинѣ, мы ограничимся тѣмъ, что сообщимъ нѣсколько случаевъ, особенно замѣчательныхъ по звѣрству или дерзости убійцъ.

12 (24-го) августа, въ пять часовъ по полудни г. Скавронскій, служащій чиновникъ, зашелъ въ кофейный домъ въ Подвальной улицѣ; тутъ подошелъ къ нему одинъ человѣкъ, который, поговоривъ съ нимъ нѣсколько времени, выхватилъ изъ кармана кинжалъ и двукратно вонзилъ его въ нижнюю часть живота. Убійца вскорѣ былъ схваченъ; онъ назывался Іосифомъ Каменскимъ и былъ подмастерьемъ портнаго. Будучи поставленъ на очную ставку съ своей жертвой и другими свидѣтелями, онъ объявилъ, что получилъ отъ національнаго правительства приказаніе умертвить г. Скавронскаго, *такъ какъ политическія убійства признаны были центральнымъ комитетомъ за такое средство, которое наиболѣе дѣйствительно*. Онъ сказалъ, что принадлежитъ къ отряду исполнителей народной воли и имѣетъ званіе сотника.

Наконецъ, онъ сознался въ томъ, что нѣкто Ольшевскій долженъ былъ завлечь Скавронскаго въ кофейный домъ, и что, выполнивъ это, онъ бѣжалъ.

28 іюля (9-го августа) найдены были въ комнатѣ дома подъ N. 1388, въ улицѣ Свято-Кжижекъ, трупы г. Вейхерта, сестры его Анны и ихъ служанки Эмиліи Ковальской, которыя были пронзены ударами кинжала. Башмачникъ Іосифъ Бахлинскій и его ученики, Игнатій Занковскій и Янъ Голембергскій, обвиненные въ убійствѣ этихъ трехъ лицъ, вскорѣ были захвачены.

На допросѣ они показали:

Что имъ поручено было центральнымъ комитетомъ подвергнуть: тѣлесному наказанію г. Вейхерта и его сестру, подозрѣваемыхъ въ революціи къ національному дѣлу и въ сочувствіи къ Россіи;

Что башмачникъ Бернацкій, ученикъ булочнаго мастера Коханскій, подмастерье Новицкій и находящійся въ отставкѣ городовой инспекторъ Островскій получили приказаніе участвовать при исполненіи; что наканунѣ того дня, когда совершено было преступленіе, они собрались для совѣщаній въ квартиру Островскаго;

Что, проникнувъ въ квартиру Вейхертовъ, они намѣревались сначала подвергнуть Вейхертовъ тѣлесному наказанію; но встрѣтивъ сопротивленіе, они увидѣли себя вынужденными прибѣгнуть полномочіямъ, были снабжены, и умертвить Вейхертовъ;

Что всѣ они были на службѣ у центральнаго комитета, и что Бахлинскій былъ помощникомъ революціоннаго начальника въ Варшавѣ.

Что изъ суммъ, которыя найдены были у Вейхертовъ, центральный комитетъ роздалъ каждому изъ нихъ по два рубля, а Бахлинскій получилъ на свою долю 22 рубли.

Подлинные документы, отобранные отъ г. Гастана Давіетта, агента революціонной партіи въ Ковенской губерніи, доказываютъ, что эта партія дѣйствуетъ помощію террора и въ провинціяхъ, точно также, какъ въ самой столицѣ, попирая священнѣйшія права собственности и свободы отдѣльныхъ лицъ.

Мы упомянули въ одномъ изъ прежнихъ нумеровъ объ убійствѣ Яна Макаревича, земледѣльца деревни Горки, Гродненской губерніи. Неслыханное звѣрство, съ какимъ совершено было это преступленіе, налагаютъ на насъ обязанность сообщить подробности, заимствованныя изъ слѣдствія, произведеннаго по этому дѣлу мѣстными властями.

Изъ этого слѣдствія видно, что когда Макаревичъ, не смотря на многократныя угрозы и требованія, отказался дозволить своему сыну пристать къ шайкамъ возмутителей, и объявилъ что *скорѣе приметъ смерть, чѣмъ позволитъ одному изъ своихъ поднять оружіе противъ войскъ Царя-освободителя*, то окрестная шляхта рѣшила подвергнуть его казни, *чтобы внушить благодѣтельный страхъ крестьянамъ, которые вздумали бы послѣдовать его примѣру*. Макаревичъ былъ захваченъ у себя въ домѣ и отведенъ насильно къ деревушкѣ Щуки вооруженною толпою, которая предала его смерти слѣдующимъ образомъ:

Ему содрали кожу съ рукъ и съ подошвы ногъ. Врѣзали кожу на груди сверху внизъ, помощію остраго ножа, и отогнувъ кожу на право и на лѣво сдѣлали отвороты, на подобіе отворотовъ мундира польскихъ уланъ.

Вслѣдъ затѣмъ били ремнемъ.

Потомъ зарыли его въ землю еще живымъ, опустивъ его, головою внизъ, ногами кверху, въ узкую яму, которую прикрыли землею слегка, съ тѣмъ, чтобы продолжить его агонію возможно долѣе.

Въ виду всѣхъ этихъ фактовъ, истина которыхъ не подлежитъ сомнѣнію, общественное мнѣніе можетъ обсудить, въ какой степени заслуживаютъ довѣрія тѣ лица, которыя, заявляя себя открыто агентами столь преступной партіи, осмѣливаются еще восклицать, и находятъ людей, готовыхъ имъ вторить:

„Пусть укажутъ намъ хоть одинъ поступокъ инсургентовъ, гдѣ бы высказывались безпорядочныя тенденціи... Было ли когда либо видано, чтобы поляки конфисковали чью либо собственность, и отторгали цѣлыми тысячами гражданъ отъ своей родины, дѣтей отъ своихъ семействъ?" (Рус. Инв,)

Изъ Варшавы. Въ „*Моск. Вѣд.*" пишутъ: Духъ разрушенія обуялъ инсургентовъ. Они жгутъ колоніи, деревни, лѣса, ординаціи Замойскаго; 3-го іюля нѣсколько злоумышленниковъ пробовали даже поджечь Ново-александровскій лѣсной институтъ, но попытка была скоро замѣчена. Страшивается, къ чему же все это нужно? Жизнь человѣческая мятежникамъ ни по чемъ.

Но всѣ эти злодѣйства, всѣ эти рискованныя предпріятія мятежниковъ не приведутъ ни къ чему. Войскъ они такимъ путемъ не выживутъ изъ царства, а напротивъ того, численное состояніе войска вѣроятно будетъ еще усилено, съ тѣмъ, чтобы усмирить одну губернію за другою. До сихъ поръ войска, кромѣ тяжелой службы, не терпѣли никакихъ неудобствъ. Въ теченіе 8-ми мѣсяцевъ непрерывныхъ экспедицій едва-ли 1,500 человѣкъ вышло изъ строя убитыми и ранеными.

Изъ Вильно пишутъ въ Спб. Вѣд. отъ 14 сентября: Между Литвою и Царствомъ Польскимъ нѣтъ уже теперь ничего общаго. Это чувствуется здѣсь всѣми, такъ что покушеніе на жизнь графа Берга, сдѣлавшееся извѣстнымъ на слѣдующій же день, не произвело особеннаго впечатлѣнія, словно происшествіе это случилось не въ Варшавѣ, а гдѣ нибудь за-границей. То ли было полтора года тому назадъ, когда въ Вильно узнали о покушеніяхъ на жизнь графа Лидерса, Великаго Князя Константина Николаевича и маркиза Велепольскаго!.... Теперь всѣ смѣлыя надежды, мечты и комбинаціи уступили мѣсто желанію — мира и спокойствія, такъ что даже яростные изъ Поляковъ совсѣмъ не рады теперь чрезвычайнымъ происшествіямъ. (Рус. Инв.)

Въ Варшавѣ мѣры строгости постоянно усиливаются. Сдѣлано распоряженіе, чтобы всѣ вообще трактирныя и питейныя заведенія, а также кухмейстерскія были отвaряемы неранѣе 7 часовъ утра и запираемы въ 7 ч. вечера. Съ фонариками должны выходить всѣ съ 7 часовъ вечера до 10, а послѣ этого часа выходить на улицу совершенно воспрещено. Опубликовано: 1., въ случаѣ убійства или покушенія на кого бы то ни было на

*) Нѣсколько предводителей мятежническихъ шаекъ принимали этотъ псевдонимъ,—вотъ почему имя Лелевеля встрѣчалось въ извѣстіяхъ довольно часто. Послѣдній, носившій это имя, убитъ 6-го августа.

się do nowéj swojéj wyzwolonéj polityki, mogła połączyć się z Francją i Anglją i żądać od Rossji reform i ustępstw. Ale Austrja, chociażby nie była uczęstniczką w rozbiorze Polski, niemogłaby aż do końca iść za ruchem przeciw Rossji, osnutym na bezwarunkowem prawie narodowości. Co powiedzieliby Węgrzy, jeśliby Austrja pochwyciła oręż dla zdobycia na korzyść innych ludów tego, czego bez samobójstwa nie może udzielić własnym narodowościom? W téj okoliczności nie należy oszukiwać samych siebie: przekroczyć za kres, który osiągnięto, znaczy rozpocząć wojnę, a wojna nie może mieć innego celu prócz wskrzeszenia Polski. Polityka 6-ciu punktów już wyczerpnięta. W tej polityce można jeszcze było podawać rady, których Rossja nie przyjęła; ale ta polityka nie dozwala środków przymusowych. Przypuściwszy, że Rossję można siłą zniewolić do oswobodzenia Polski, tedy niepodobna przypuścić, aby ją przymuszono do lepszego rządzenia niż dotąd. Potrzeba zatém zatrzymać się lub iść do końca. Austrja zrobić tego niemoże. Jeśliby istniały wielkie i niepodległe Niemcy, wówczas mogłyby i powinny by były spólnie w téj mierze działać, dla tego że wskrzeszenie Polski byłoby przedewszystkiém dla nich potrzebne. Ale Niemiec niema, są tylko Prusy i Austrja, które obie były uczęstniczkami w rozbiorze. Co się ściąga do Anglji, wcale nie powątpiewamy o gorącém jej spółczuciu dla Polski; ale myślimy, że jeśliby gabinet londyński mógł ściągnąć na gabinet petersburski porażkę w Turcji lub w Azji, nierównie chętniéj chwycił by się tego, niż przy dzisiejszych okolicznościach. Zostaje Francja, jedna Francja, która skłonniejsza jest do działania od Austrji i od Anglji, którą bliżej obchodzi nadwątlenie rossyjskiego wpływu w Europie. Jeżeli przeto chcecie iść do końca, jeżeli chcecie otrzymać cokolwiek od Rossji, jedna tylko przedstawia się możliwość pojedyńczego działania Francji."

WOŁKOWYSK.

Z Wołkowyska donoszą, że tameczna gmina żydowska w Wysoce-uroczysty dzień świętéj koronacji **ICH CESARSKICH MOŚCI** podejmowała szeregowych wojsk konsystujących w m. Wołkowysku, przeznaczywszy na każdego po $^1/_2$ f. mięsa, po jednéj bułce i po czarce wódki.

W tymże dniu w miejscowéj Synagodze, wieczorem odprawione było nabożeństwo za zdrowie **CESARZA JEGO MOŚCI** i całéj Najdostojniejszéj Rodziny.

WARSZAWA.

Do „Inwalida rossyjskiego" piszą z Warszawy: „W wykonywaniu wszelkiego rodzaju nadużyć, gwałtów, rabunków i rozbojów, wybawiciele ojczyzny polskiéj zupełnie są niezmordowani. Oto jest na próbę przesłany przez naczelnika lubelskiego oddziału wojennego wykaz rabunków, uczynionych w niektórych częściach gubernji, w przeciągu dni czterech, i o których dotąd tylko wiadomo drogą urzędową:

20 sierpnia— 40 konnych powstańców wpadli do m. Tomaszowa i zrabowali kassę miejską, komorę, pocztę i biuro poboru akcyzy. Na wszystkie zrabowane summy zostawili oni kwity za podpisem Zdzitowieckiego i Szydłowickiego — adjutantów Lelewela. Nie zawadzi kilka słów o Lelewelu (*) zabitym, jak wiadomo 6 sierpnia pod Batorzem. Właściwe jego nazwisko było Marcin Borelewski, rodem z Krakowa; przed powstaniem był on blacharzem w Warszawie; za poświęcenie się sprawie powstania „rząd narodowy" mianował go pułkownikiem, a przed dwóma miesiącami — naczelnikiem wojennym podlaskiego województwa, a nie lubelskiego, jak to było podano w „Inwalidzie"; ten ostatni tytuł został nadany wspólnikowi Lelewela— jenerałowi Waligórskiemu; a nad obudwóma województwami przełożonym był Kruk— także jenerał.

Przejdźmy znowu do zaczętego przez nas wykazu: 22 sierpnia przy w. Krasy, w powiecie białskim wójt gminy zdjął z drzewa powieszonego żołnierza; 23 sierpnia—30 uzbrojonych powstańców wpadłszy do m. Ostrowia, pow. radzyńskiego, schwytali miejscowego burmistrza i chcieli go uprowadzić, lecz mieszkańcy miasteczka odbili swego naczelnika; tegoż 23 sierpnia na warszawsko-lubelskiém szosse, między stacjami Żabianką i Moszczanką, powstańcy zatrzymali pocztową karetę, i przekonawszy się, iż w niéj nie było passażerów z nazwą rossyjską, odebrali od pocztyljona wszystkie korrespondencje skarbowe. 24 sierpnia—partja konnych w m. Szczebrzeszynie, pow. Zamojskiego, zabrała z kassy 54 rub. od arendarza konsumpcyjnych poborów 88 r., odbyła w miasteczku werbowanie gwałtem i zniszczyła herby państwa w sądzie i na aptece.

Ile jeszcze podobnych postępków pozostaje niewiadomemi! można sobie wyobrazić, ile różnego rodzaju łupieży spełniono i ile powinno być ofiar nieszczęśliwych przez te tylko 4 dni na całéj przestrzeni Królestwa Polskiego. Jakież to musi być obłąkanie, jakie rozprzężenie moralne, żeby chcieć widzieć w podobnych jegomościach wybawicieli swéj rodziny i apostołów swobody!... Podobną drogą nie odradzał się dotąd ani jeden naród.

Niepodobna podać szczegółowie przestępstwa codzień spełniane w Warszawie. Ta żałobna lista byłaby nieskończoną, dla tego poprzestajemy na tém, iż podamy kilka wypadków szczególnie zwracających uwagę przez okrucieństwo lub zuchwałość morderców.

12 (24) sierpnia, o piątéj godzinie po południu, p. Skawroński, urzędnik na służbie, zaszedł do kawiarni na ulica Podwal; tu zbliża się do niego jeden człowiek, który pomówiwszy z nim słów kilka, dobył z kleszeni puginał i dwukrotnie pchnął go w dolną część żołądka. Zabójca wraz został schwytany; nazywał się Józef Kamieński i był czeladnikiem krawieckim. Będąc postawiony na oczną konfrontację ze swą ofiarą i drugimi świadkami, wyznał, iż otrzymał od rządu narodowego rozkaz zabić p. Skawrońskiego, ponieważ polityczne zabójstwa uznane były przez komitet centralny za taki środek, który jest najbardziéj skutecznym. Wyznał, że jest z oddziału wykonawców woli narodowéj i piastuje godność setnika.

Nareszcie przyznał się, iż niejaki Olszewski powinien był zaciągnąć Skawrońskiego do kawiarni, i że wykonawszy to umknął.

28 lipca (9 sierpnia) znaleziono w pokoju domu pod N. 1,388, przy ulicy Swięto-Krzyskiéj, trupy Wejcherta, jego siostry Anny i ich służącéj Emilji Kowalskiéj, które były przeszyte puginałem. Szewc Józef Bachliński i uczniowie jego Ignacy Zankowski i Jan Gołemberski, obwinieni o zabójstwo tych trzech osób, wkrótce zostali schwytani.

Na indagacji oni wyznali:

Że komitet centralny polecił im spełnić karę cielesną nad p. Wejchertem i jego siostrą, podejrzewanych o rewolucję przeciw narodowéj sprawie i o sprzyjanie Rossji;

Że szewc Biernacki, uczeń piekarski Kochański, czeladnik Nowicki i dymissjonowany inspektor miasta Ostrowski, otrzymali rozkaz uczęstniczenia przy wykonaniu; że w wigilję dnia tego, kiedy wykonano zbrodnię, zebrali się oni dla porady w kwaterze Ostrowskiego;

Że weszedłszy do kwatery Wejchertów, oni zamierzali z początku ukarać ich cieleśnie; lecz spostrzegłszy opór, zmuszeni byli uciec się do pełnomonictwa, którém zostali opatrzeni i zabić Wejchertów;

Że wszyscy oni byli na służbie u komitetu centralnego i że Bachliński był pomocnikiem naczelnika rewolucyjnego w Warszawie;

Że z pieniędzy, które znalezione były u Wejchertów, komitet centralny rozdał każdemu z nich po 2 ruble, a Bachliński dostał na swoją część 22 ruble.

Autentyczne dokumenta odebrane od p. Kajetana Dawietta, ajenta partji rewolucyjnéj w gubernji kowieńskiéj, dowodzą, iż partja ta działa za pomocą terroryzmu i w prowincji, również jak w stolicy, depcąc największe prawa własności i swobody osób pojedyńczych.

Wspomnieliśmy w jednym z uprzednich numerów o zabiciu Jana Makarewicza, ziemianina w. Florki, gubernji grodzieńskiéj, Niesłychane okrucieństwo, z jakiém została wykonana ta zbrodnia, wkładają na nas obowiązek udzielić szczegóły zaczerpnięte ze śledztwa wyprowadzonego w téj sprawie przez władze miejscowe.

Ze śledztwa tego okazuje się, iż kiedy Makarewicz nie zważając na groźby i wymagania nie zgodził się pozwolić synowi swemu przystać do band powstańczych i twierdził, że łatwiéj przyjmie śmierć niż pozwoli jednemu ze swoich podjąć oręż przeciw wojskom CESARZA-Oswobodziciela, to szlachta okoliczna postanowiła poddać go karze śmierci, aby podziałać dobroczynnym postrachem na włościan, którzyby chcieli pójść za jego przykładem. Makarewicz został schwytany u siebie w domu i odprowadzony gwałtem do wsi Szczuki przez uzbrojoną bandę, która zamordowała go następnym sposobem:

Zdarto mu z rąk skórę i od połowy nóg. Zerznęli skórę na piersi z góry na dół, ostrym nożem i odgiąwszy skórę na prawo i na lewo, zrobili wyłogi nakształt wyłog w mundurze polskich ułanów.

Następnie bili go rzemieniem.

Potém zakopali go do ziemi jeszcze żywego, opuściwszy głową na dół, do wązkiego wędołu, który przysypali ziemią zlekka, w celu przedłużenia jego konania jak można najdłużéj.

W obec wszystkich tych faktów, których wiarogodność jest niewątpliwą, opinja powszechna może osądzić, jak dalece zasługują na wiarę te osoby, które wydając siebie otwarcie ajentami téj występnéj partji, ośmielają się jeszcze dowodzić i znajdują ludzi gotowych im przyklasnąć:

„Niechaj wskażą nam choć jeden postępek buntowników, gdzie byłyby widoczne nieporządne tendencje..... Czy widziano kiedy, żeby Polacy konfiskowali czyjąkolwiek własność i odrywali całemi tysiącami obywateli od ich rodzin, dzieci od familij?"

— Z Warszawy. W „Wiad. Mosk." piszą: Duch zniszczenia ogarnął powstańców: palą oni kolonje, wsie, lasy ordynacji Zamojskiego; 3-go lipca kilku złomyślnych probowali nawet podpalić Nowoaleksandrowski instytut leśny, lecz próbka ta zaraz była postrzeżona. Pytanie więc, do czego to wszystko ma prowadzić. Życie ludzkie dla powstańców jest niczém.

Lecz wszystkie te zbrodnie, wszystkie ryzykowne przedsięwzięcia powstańców do niczego nie doprowadzą. Wojsk tym sposobem oni nie wyprą z Królestwa, lecz przeciwnie liczebny stan wojska zapewne się powiększy, z tém, aby uśmierzyć jedną gubernję za drugą. Dotychczas wojska oprócz ciężkiéj służby nie miały żadnych niedogodności. W ciągu 8 miesięcy nieustających expedycij zaledwie 1500 ludzi ubyło z szeregów w zabitych i rannych.

— Z Wilna piszą do Wiad. St. Petersburskich z 14-go września:

Między Litwą i Królestwem Polskiém niemasz już teraz nic wspólnego. Wszyscy tu już o tém są przekonani, tak iż zamach na życie hrabiego Berga, o którym wiadomo już tu było na drugi dzień, nie zrobił szczególnego wrażenia, jak gdyby to stało się wcale nie w Warszawie, lecz gdziekolwiek za granicą. Czy tak to było przed półtora rokiem, kiedy w Wilnie dowiedziano się o zamachu na życie hrabiego Lüdersa, Wielkiego Księcia Konstantego Mikołajewicza i margrabiego Wielopolskiego!.... Teraz wszystkie śmiałe nadzieje, marzenia i kombinacje ustąpiły miejsca życzeniom pokoju, tak, iż nawet zacięci między Polakami wcale nie są radzi z nadzwyczajnych wypadków. (Inw. ros.)

— W Warszawie środki surowości ciągle się wzmagają. Wydano rozporządzenie, aby wszystkie w ogóle traktjery i szynkownie tudzież garkuchnie niebyły otwierane przed 7 z rana i zamykały się o 7 wieczorem. Z latarniami powinni chodzić wszyscy, od godziny 7 do 10 wieczorem; później już wychodzić wcale niewolno. Ogłoszono też: 1) że w razie zamordowania lub zamachu na życie kogokolwiek bądź na ulicy, jeśli morderca nie bę-

(*) Kilku dowódców band powstańczych przyjmowało ten pseudonym, dla tego to imie Lelewela napotykano dosyć często. Ostatni noszący to imię, został zabity 6 sierpnia.

улицѣ, ежели преступникъ не будетъ пойманъ, бывшіе свидѣтелями происшествія и неоказавшіе содѣйствія къ поимкѣ—будутъ подлежать отвѣтственности по всей строгости военныхъ законовъ на равнѣ съ убійцами; 2., ежели преступникъ, по совершеніи убійства, или покушеніи на жизнь кого бы то не было, спрячется въ какомъ либо домѣ и не будетъ задержанъ владѣльцемъ дома и жителями, то домъ этотъ немедленно будетъ обращенъ въ помѣщеніе для воинскихъ чиновъ, безъ всякаго вознагражденія, а жившіе въ немъ лишатся своихъ квартиръ; 3., въ случаѣ убійства или покушенія на жизнь кого бы то ни было, въ домѣ или на дворѣ онаго, ежели преступникъ не будетъ схваченъ и представленъ владѣльцемъ и жителями дома, то какъ владѣлецъ, такъ и жители будутъ подвергнуты наказанію по всей строгости военныхъ законовъ, домъ же со всѣмъ въ немъ находящемся, будетъ переданъ во веденіе военнаго начальства; 4., этому же наказанію подвергнутся владѣльцы домовъ и жители ихъ, ежели убійство или покушеніе совершены будутъ изъ дома, посредствомъ выстрѣла или другимъ какимъ бы то нибыло образомъ. Дабы же владѣльцы домовъ могли избѣжать подобныхъ несчастій, предоставляется какъ имъ, такъ и управляющимъ, право, дѣлать обыски у своихъ жильцевъ безъ участія полиціи, для обнаруженія нескрывается ли кто безъ узаконеннаго вида или подозрительный, а равно нѣтъ ли оружія или другихъ воспрещенныхъ предметовъ. Еслы бы же и за симъ полиціею въ случаѣ обысковъ найдено было что либо противузаконное, какъ владѣлецъ дома или управляющій, такъ и жилецъ у котораго будетъ найдено, будутъ отданы подъ военной судъ.—Опубликовано также, чтобы боковые выходы изъ лавокъ и магазиновъ на дворѣ—постоянно были заперты; чтобы двери и съ улицы никогда небыли совершенно окрытыми; ежели кто либо изъ поискиваемыхъ полиціею успѣетъ бѣжать вслѣдствіе неисполненія вышеприведенныхъ правилъ, въ такомъ случаѣ владѣлецъ лавки или магазина подвергнется отвѣтственности по всей строгости законовъ, все же находящееся въ лавкѣ или магазинѣ будетъ конфисковано.

(Dz, Pow.)

ОТЪ РЕДАКЦІИ.

Многіе изъ гг. подписчиковъ снова обращаются въ редакцію съ просьбами о высылкѣ Газеты въ послѣдніе мѣсяцы, въ долгъ.

Какъ же въ настоящее время пріемъ денежной корреспонденціи повсемѣстно уже возстановленъ, а потому Редакція считаетъ нужнымъ увѣдомить, что она неможетъ болѣе посылать Виленскій Вѣстникъ, безъ предварительнаго полученія слѣдующихъ денегъ.

---

dzie pojmany, ci którzyby byli świadkami takiego wypadku i nieudzielili możliwéj pomocy do schwytania zbrodniarza, poczytani będą za współwinnych i jako tacy karani według całéj surowości praw stanu wojennego; 2) jeżeli przestępca po dokonaniu morderstwa, lub zamachu na życie kogokolwiek bądź, schroni się w jakim domu i tam zatrzymanym niezostanie przez właściciela i mieszkańców, to dom taki niezwłocznie zajęty zostanie, bez żadnego wynagrodzenia, na pomieszczenie wojskowych stopni, mieszkańcy zaś z niego wyrugowani będą; 3) w razie zamordowania lub zamachu na życie kogokolwiek bądź w domu lub na podwórzu tegoż, jeżeli sprawca zbrodni przez właścicieli i mieszkańców domu ujętym i wydanym niezostanie, to tak właściciel jak i mieszkańcy ulegną odpowiedzialności według całéj surowości praw wojennych, dom zaś wraz z tém wszystkiém co się w nim znajdować będzie, oddanym zostanie do rozdorządzenia władzy wojskowéj; 4) tejże saméj odpowiedzialności ulegną właściciel domu i mieszkańcy, jeżeli dokonaném zostanie z jakiegokolwiek domu morderstwo lub zamach, czy to przez wystrzał czy też innym jakimkolwiek sposobem. W celu zatém postawienia w możności właścicieli domów, zadość uczynić wymaganiom władzy i zarazem ochronić się od odpowiedzialności za swych lokatorów, właściciele domów jak niemniéj ich rządcy upoważnieni zostają robić bez współudziału policji rewizje w zajmowanych przez mieszkańców ich domu lokalach, dla sprawdzenia, czy nie ukrywają osób bez legitymacji lub podejrzanych, alboli też jakiéj broni i innych zakazanych przedmiotów. Jeżeli mimo to przy rewizji przez policję dokonanéj, znalezione będą w mieszkaniu jakiekolwiek przedmioty zabronione, właściciele lub ich rządcy, jak niemniéj łokator winny w téj mierze, oddani będą pod sąd wojenny.

Ogłoszono też, aby drzwi boczne i wyjścia ze sklepów i magazynów od podwórza stale były zamknięte; jak niemniéj ażeby drzwi od ulicy były zawsze zamknięte; jeśliby zaś ktokolwiek z poszukiwanych przez policję zdołał ukryć się, skutkiem niezastosowania się do powyższych rozporządzeń, natenczas właściciel sklepu lub magazynu ulegnie odpowiedzialności wedle całéj surowości praw i utracie wszystkiego co w sklepie lub magazynie się znajdowało.

(Dz. Pow.)

OD REDAKCJI.

Wielu z pp. prenumeratorów znowu udają się do redakcji z prośbą o przysyłanie Kurjera w ostatnim kwartale na kredyt.

Ponieważ obecnie przyjmowanie korrespondencij pieniężnych wszędzie jest już ustalone, przeto Redakcja widzi się spowodowaną zawiadomić, iż nie może nadal posyłać Kurjera Wileńskiego, nieotrzymawszy z góry pieniędzy należnych za prenumeratę.

Wiadomości Zagraniczne.

Wilno, 23 września.

POGLĄD OGÓLNY.

Sprawa reformy związkowéj niemieckiéj długo jeszcze zaprzątać będzie uwagę powszechną. Coraz wynurzają się na jaw pisma, o których albo czyniono w swoim czasie wzmianki, albo, które pokryto milczeniem. Najważniejsze między niemi staraliśmy się udzielić czytelnikom K u r j e r a w całéj rozciągłości; podrzędne podawaliśmy przynajmniéj w dokładnéj treści. Zdarzyło się atoli, jak to inaczéj być nie mogło, ze i dzienniki i telegrafy wpadały w umyślne lub mimowolne błędy. Tak naprzykład czasopismo K o r r e s p o n d e n t h a m b u r g s k i doniosł, że cesarz Franciszek-Józef, razem z królami bawarskim, saskim, würtembergskim i hanowerskim, oraz z książęciem nassauskim podpisali tajemne zobowiązanie się, że chociażby nawet zagłosowany we Frankfurcie projekt reformy nieotrzymał jednomyślności, w każdym razie, wyżéj wymienieni panujący wprowadzą go w życie i odrzucą wszelki inny, jaki mógłby być przedstawiony. D z i e n n i k d r e z d e ń s k i zaprzeczył dnia 25 września istnieniu podobnego zobowiązania, lecz ciemne wyrazy depeszy nie pozwalały odgadnąć o co rzeczywiście chodziło; teraz po odczytaniu artykułu hamburgskiego, okazała się cała niesłuszność podejrzenia rzuconego na sześciu panujących niemieckich, o potajemne układy, które bynajmniéj nie miały miejsca.

Mimo tę przestrogę, z jaką ostróżnością przyjmować należy wieści o dokumentach tajemnych, G a z e t a K o l o ń s k a utrzymuje: że istnieje inne tajemne pismo, mocą którego wszyscy członkowie większości zjazdu panujących, zobowiązali się dokonać dzieła reformy w duchu jego uchwał, i użyć wszelkich sprężyn, aby panujący, którzy aktu frankfurckiego niepodpisali, a mianowicie król pruski Wilhelm I, do niego przystąpili. Tylko wielomówność dziennikarska mogła dać powód do tego twierdzenia, bo w istocie żadna tajemnica nie była potrzebną w przedmiocie głośno wypowiedzianym przez list panujących do króla pruskiego, na który ogłoszone sprawozdanie pana von Bismarck i jego spółministrów, służy za odpowiedź. Dotąd, z liczby dzienników wyzwolonych, jedna tylko G a z e t a K o l o ń s k a odezwała się najprzychylniéj o projekcie reformy niemieckiéj podanéj przez Prusy, dodając przecież, że ten projekt, dla skutecznéj walki z projektem austrjackim, powinienby pociągnąć za sobą rozporządzenia wewnętrzne, zdolne przekonać Niemcy o szczerości zasad w sprawozdaniu wypowiedzianych.

Z drugiéj strony, poufny dziennik wiedeński W i e c z o r n a P o c z t a, oświadcza: że doradzane przez Prusy zwołanie konferencji ministerjalnéj, w żaden sposób przyjęte być nie może; przełożenie to bowiem dowodzi, że Prusy nieschodzą ze stanowiska b e z w a r u n k o w é j n e g a c j i. W i e c z o r n a P o c z t a jednak objawia niezachwianą ufność, że panujący niemieccy nieodstąpią od przyjętego przez siebie projektu austryjackiego.

Dziennik paryzki Ś w i a t, który wszędzie widzi pierwiastek katolicki, wystąpił z dziwném twierdzeniem, że uchwała frankfurcka niedozwoli posłom katolickim zasiąść na blizko przyszłym sejmie berlińskim, bo, według tegoż dziennika, wszystkie stronnictwa, bądź postępowe, bądź wyzwolone, a nawet feodalne, podały sobie ręce, aby na tegorocznych wyborach niedopuścić żadnego kandydata katolickiego do izby, a to z powodu wyraźnego porozumienia się katolików pruskich z Austrją. Jest to jedno z tych urojeń, których dzienniki klerykalne nieszczędzą i któremi wczas lub w nie wczas, silą się, acz dotąd bezskutecznie, wikłać politykę zadaniami religijnemi. Jak zaś dziennik Ś w i a t mało jest świadomym składu izby poselskiéj pruskiéj, już ta jedna uwaga przekonać by o tém powinna, że na ostatnim sejmie pan Reichensperger, przewódca stronnictwa katolickiego, widocznie przychylał się do pomysłów pana von Bismarck.

Zdaje się, że ze strony Austrji w projekcie pruskim najsilniejszy opór znajdzie zasada równości obu mocarstw niemieckich. W i e c z o r n a P o c z t a utrzymuje, że Austrja najmocniéj i do końca obstawać będzie, przy służącem sobie wyłącznem prawie przodowania na sejmie związkowym, a jeśliby już inaczéj być niemogło, gabinet wiedeński będzie wolał raczéj dopuścić do kolejnego prezydowania, ze wszelką równością, wszystkie najdrobniejsze nawet państwa niemieckie, niż, żeby tę władzę miał tylko z jednemi Prusami podzielać.

W Prusiech rozpoczął się już wstępny ruch wyborczy. Z umieszczonéj w dzisiejszym K u r j e r z e depeszy berlińskiéj z dnia 30 września, czytelnicy ujrzą, że minister spraw wewnętrznych hr. Eulenburg, zalecił naczelnym prezesom najścisléjszą czujność, aby urzędnicy królewscy wiernie przedstawiali zasady przez rząd wyznawane. Postępowanie polityczne urzędników, w krajach konstytucyjnych, przedstawia jednę z tych trudności, które dotąd jeszcze czekają rozwiązania. Za Ludwika Filippa, najznakomitsi mówcy i mężowie stanu francuzcy roztrząsali ten przedmiot z całą dojrzałością i najsumienniejszym rozbiorem żywotnych zasad społecznych. Ówcześni obrońcy rządu, zgłębiając jego organizm, z wielką słusznością twierdzili, że myśl rządowa, dla zachowania całéj swojéj sprężystości powinna być jednolitą, że wszystkie rządowe pierwiastki powinny najzgodniéj między sobą działać, inaczéj bowiem rozprzężenie będzie nieuchronne, a słabość rządu objawi najzgubniejsze skutki i doprowadzi kraj do upadku.

Owoż to wielkie polityczne zadanie zostało dziś więcéj, niż kiedykolwiek poruszone w Prusiech. Hr. Eulenburg w wydanym dnia 29 września okolniku zapowiedział, „że na blizko przyszłych wyborach, wszyscy urzędnicy powinni ze wszystkich sił swoich pracować w duchu władzy, bo nawet bierne zachowanie się poda rządowi w podejrzenie ich wierność, a urzędnik nie powinien i nie może, nawet jak wyborca, lub wybrany, uważać siebie za uwolnionego od przysięgi wykonanéj królowi.“

Gabinet postanowił złamać oppozycję, na któréj czele stoi wielu wyższych urzędników, jak naprzykład pp.-Bockum-Dolfs, Twesten i t. p. Wprawdzie dawniejsi ministrowie byli mniéj wymagającymi, i w przedsejmowych okolnikach żądali tylko, aby ich podwładni, jeżeli niechcieli trzymać z gabinetem, przynajmniéj zachowali się biernie; dziś hr. Eulenburg dopomina się szczerego i otwartego działania, w jednym lub drugim kierunku. Dotąd staje mu jeszcze na przeszkodzie nierugowalność urzędników; niewiadomo jak ją ominie, ale ze stanowczych wyrazów okolnika wnosić przynajmniéj można, że odpowiedzialność w drodze uchybień porządkowych służby, w rozległych rozmiarach zastosować postanowił. W Danji otworzony został wczoraj tydzień, dnia 27 września, sejm w Kopenhadze. Król poruczył spełnić to panu Hall prezesowi rady ministrów, który w mianéj mowie oznajmił, że wniesiony będzie na izbę projekt konstytucji wspólnéj dla królestwa i Szlezwigu. Z powodu zaś zatargi duńsko-niemieckiéj wyrzekł następne słowa:

„Jeżeli nadzieja polubownego układu ze związkiem niemieckim nieziści się, będzie to dowodem, że roszczenia niemieckie zmierzają raczéj do zachowania udzielności królestwa duńskiego, niż do utrzymania praw zaręczonych przez Związek dla krajów wchodzących do jego składu. Postanowiliśmy niezłomnie bronić téj udzielności od wszelkiéj napaści i przekonani jesteśmy, że w téj obronie, sprzymierzeńcy nas nie odstąpią.“

Zapewne minister duński miał na myśli okolnik wysłany przez hr. Manderstroem, ministra spraw zagranicznych szwedzkich, który poruczył baronowi Adelsward i hr. Wachtmeister, posłom w Paryżu i Londynie, przełożyć dworom, przy których są umocowani, że Szwecja sądzi mieć prawo przemówienia w pomienionéj zatardze.

We Francji oprócz prawdopodobnéj wieści o odwołaniu z Londynu barona Gros a wysłaniu na jego miejsce hr. Walewskiego, nic ważniejszego niezaszło.

Cesarz ledwie 1 października przybędzie do Compiègne, gdzie przyjmie posłów annamickich i deputację meksykańską, gdyż przyjęcie korony tego kraju przez arcy-księcia Ferdynanda-Maksymiljana zdaje się już być pewném.

Nadeszła też wiadomość, że wieść o przymierzu środkowych rzeczypospolitych Ameryki południowéj przeciw utworzeniu cesarstwa meksykańskiego, była bezzasadną, bo lubo prezydent Juarez zagrzewał do jego zawarcia, ale to przełożenie zostało odrzucone; to tylko niezawodna, że poseł Stanów Zjednoczonych w Mexico dotąd nie uznał tryumwiratu i statecznie odpowiadał, że ponieważ był umocowanym przy prezydencie Juarezie, który rząd swój przeniósł do San-Luis de Potosi, on, jako minister amerykański, nie może uznać innego rządu.

We Włoszech, prócz zatargi dworu turyńskiego z dworem rzymskim, nic nie zaszło ważniejszego. „Gazeta urzędowa królestwa włoskiego“ dnia 26 września, ogłosiła dekret usuwający z urzędowania wszystkich konsulów papieskich w królestwie. Czytamy w tym dekrecie, że konsul włoski wypędzony został z Rzymu, chociaż osobiście nie dał najmniejszego powodu do takiego względem siebie kroku. „Rząd papieski, są słowa dekretu, chciał zamienić w zadanie polityczne, środek przyjęty przez rząd włoski tylko względem jednego konsula papieskiego w Neapolu. Rząd włoski, który dotąd wszelkiemi możliwemi środkami starał się odwracać wszystko, coby mogło szkodzić dobru osób pojedyńczych, widzi się z żalem zniewolonym do postępowania, którego Rzym dał pierwszy przykład.“

Ogłoszenie tego dekretu zdaje się usprawiedliwiać obawy dworu rzymskiego, jakie widzimy wyrażone w doniesieniu dziennika londyńskiego „Ranna poczta,“ a mianowicie, że gabinet turyński postanowił

Bob-Rock.

przez

KAROLA SEELSFIELDA.

(Dalszy ciąg ob. N 107).

II.

Musieliśmy przejechać cztery lub pięć mil, ażeby dojechać do miejsca, w którem miało być polowanie. Bydlęta pasły się lub leżały na ziemi. Mogło ich być w stadzie około pięćdziesięciu sztuk. Bydło było tak piękne, jakiego nigdy nie widziałem, tłuste, na wysokich nogach, tuszy daleko większej od naszego i daleko piękniejsze. Rogi ich są tak rozłożyste, że zdaleka podobne są do rogów jelenia. Chociaż bydło to, lato i zimę po większéj części przepędza na łąkach bez dozoru, jednak, co jest rzeczą dziwną, wcale nie dziczeje. Wszakże jeżeli poczuje, że w blizkości jest wilk lub niedzwiedź staje się drapieżne a nawet niebezpieczne. Wówczas całe stado, podskakując, rozpaczliwie leci w stronę, gdzie się skryło zwierzę—i wtedy niepezpieczeństwem jest spotkać się z niemi. Trzeba dodać, że bydło to nie podlega żadnym chorobom, a wątrobowe cierpienie, tak wyniszczające stada Luizjany, wcale nie jest tu znane. Nawet karmienie solą jest tu niepotrzebne, ponieważ wszędzie znajdują się s o l n e źródła.

Było nas sześciu jeźdźców: pan Nill, mój przyjaciel, ja i trzech murzynów. Powinniśmy byli żapędzić bydło do domu, potem złapać pewną liczbę arkanem i zaraz odesłać do Brazorio. Jechałem na swoim mustangu. Podjechaliśmy na ćwierć mili do pierwszego stada, składającego się z pięćdziesięciu lub sześćdziesięciu sztuk. Bydło stało cichutko. Objechaliśmy je i staraliśmy się okrążyć i drugie stado. I to stało spokojnie. I tak objeżdżając w koło, już okrążyliśmy ostatnie stado. Nakoniec chcieliśmy pół kolem otoczyć wszystkich i popędzić do domu. Dotąd mustang mój był spokojny. Wesoło i śmiało galopował naprzód, nie narowiąc się ani trochę. I cóż? Jeszcześmy się nie uszykowali w pół kole, kiedy się w nim szatan obudził. Na tysiąc kroków od nas pasły się mustangi téj plantacji. Jak tylko ich postrzegł, zaczął się rzucać na wszystkie strony tak silnie, że choć jestem dobrym jeźdźcem, jednak tylko co nie wypadłem z siodła. Trzymałem się jeszcze jakkolwiek. Na nieszczęście, nie zważając na radę pana Nilla, włożyłem mu moją amerykańską uzdeczkę zamiast meksykańskiej, a co gorzéj zostawiłem w domu lasso, którem bym mógł w jednéj chwili uspokoić szalone zwierzę. Nie mając lasso, na łąkach trudno z mustangiem dać sobie radę. Umiejętność jazdy nic mi nie pomogła. Jak szalony rzucił się do stada, nie dobiegłszy jednak stanął, i tak nagle podrzucił tylne nogi, że niemiałem jeszcze czasu przyjść do przytomności, kiedym już się stoczył przez głowę jego i leżał jak długi na ziemi. W jednej chwili mustang nastąpił przedniemi nogami na lejce, ściągnął uzdeczkę, zarżał dziko i uciekł jak szalony do stada.

Wściekły zerwałem się z trawy. Jeden z murzynów przybył mnie na pomoc. Widząc, że chcę dopędzić mustanga, wstrzymywał mnie, mówiąc, że łowczy Antoni złapie go później. Rozgniewany nie słuchałem go. Jak szalony krzyknąłem, ażeby mi oddał konia swego. Naprożno błagał mnie murzyn, ażebym zaniechał tego zamiaru. Nie usłuchałem zdrowéj rady, siadłem na mustanga i popędziłem za uciekającym. Tymczasem nadjechał sam Nill i dopędzając mnie krzyczał z całej siły, ażebym pozostał, że sam nie wiem na jakie się niebezpieczeństwo narażam, chcąc dogonić na łące uciekającego konia; że łąkowe pustynie Texasu, to nie byle jakaś łączka Wirginji lub Karoliny. Nic nie słyszałem—a raczéj niechciałem słyszeć; figiel, jaki mi wypłatało to zwierzę, pozbawił mnie rozsądku; jak szalony popędziłem za uciekającym.

Mustang podbiegł do stada koni; pozwolił mnie zbliżyć się na trzysta kroków i przygotować lasso, które na szczęście było przy siodle, i znowu uciekł dalej. Popędziłem za nim, znowu się na chwilę zatrzymał i znowu pomknął jak strzała. Czwałowałem za nim z coraz wzrastającą wściekłością. Będąc o milę odemnie, zatrzymał się, i kiedym się zbliżył na 300 kroków, pobiegł z dzikiem tryumfującem rżeniem. Pojechałem powoli—mustang też zwolnił biegu; kiedym jechał prędzej, mustang przyśpieszał kroku. Z dziesięć razy pozwolił mnie zbliżyć się na 200 kroków, potém znowu uciekał. Mówiąc prawdę, dawno już było warto porzucić to rozpaczliwe polowanie i zostawić je doświadczeńszemu człowiekowi; ale kto kiedykolwiek tego doświadczał, ten wié, że zwykle w takich razach traci się krew zimną. Jak pijany goniłem za mustangiem.

Czasem pozwolił mnie przybliżyć się, a potém nagle odbiegał, rżąc dziko. W rżeniu tem przebijał się śmiech szyderczy i to mnie właśnie przyprawiało o wściekłość, oślepiało i ogłuszało: rżenie to było tak złośliwe, tak tryumfujące, że coraz więcej i więcej mnie drażniło. Nakoniec straciłem cierpliwość; chciałem sprobować raz ostatni i wrócić do domu. Mustang zatrzymał się koło jednej wyspy i najspokojniej zaczął skubać trawę. Chciałem objechać tę wyspę, przekraść się pomiędzy drzewami i zarzucić arkan na mustanga, lub przynajmniej popędzić go do plantacji. Mnie się zdawało, że plan mój był doskonale obmyślany. Objechałem więc wyspę i stanąłem w miejscu, gdzie sądziłem, że znajdę swego mustanga. Ale chociaż najostróżniej jechałem, nigdzie już go nieznalazłem. Nakoniec zupełnie wyjechałem z wyspy, ale mustanga mego jakby nigdy nie było. Osypałem go przeklęctwami, spiąłem konia ostrogą i jak mi się zdawało pojechałem do domu w kierunku plantacji.

Półkownik odetchnął i mówił dalej.

— Chociaż już nie widziałem plantacji, stada mustangów i bydła, nie zatrwożyłem się tém jednak. Byłem prawie przekonanym, że jadę w kierunku plantacji, zdawało się mnie nawet, żem tę wyspę widział z domu. A przytém tak wiele widziałem śladów końskich, że mnie ani do głowy nie przychodziło, ażebym mógł zabłądzić. I tak wcale się o nic nie troszcząc, jechałem naprzód.

Godzinę już tak jechałem. Zacząłem się nareszcie niepokoić. Spójrzałem na zegarek—już była pierwsza, a z domu wyjechaliśmy o dziewiątéj z rana. Tak więc cztéry godziny byłem na koniu; gdybym odliczył na okrążenie i zapędzenie bydła półtory godziny, to zawsze pół trzeciej już godziny trwało to szalone polowanie. Z tego można było wnioskować, żem odjechał od plantacji dalej aniżelim sądził. Już i głód zaczął mi dokuczać.

Było to pod koniec marca, dzień był jasny i świeży, jak nasze majowe dni w Marylandzie. Chociaż słońce świeciło, nie mogłem jednak przedstawić sobie położenia domu, ponieważ poranek był pochmurny i mglisty. Na nieszczęście wczoraj zapóźno przybyliśmy do plantacji, i zaraz usiadłszy do stołu, przegawędziliśmy cały wieczór i noc całą. Okoliczność ta niemało mnie strwożyła, i mimowoli przypomniałem sobie przekonywające prośby murzyna i krzyki pana Nilla. Ale ciągle pocieszałem się myślą, że w każdym razie nie mogłem być daléj jak o dziesięć lub piętnaście mil od domu, spodziewałem się zawsze zobaczyć stado i tym sposobem znaleźć plantację. Ale to pocieszające usposobienie trwało chwilkę tylko. Znowu byłem niespokojny, ponieważ jeszcze godzinę jechałem i nigdzie ani śladu stada lub plantacji. Traciłem już cierpliwość, gniewałem się nawet na pana Nilla, dla czego w pogoń za mną nie posłał którego ze swych leniwych murzynów lub łowczego. Przypomniałem sobie jednak, że Antoni pojechał do Anaguak, i mógł wrócić ledwo za dni parę. Jednakże, przeklęty Kentukjanin mógłby mnie dać sygnał jednym lub kilku wystrzałami. Zatrzymałem się, zacząłem słuchać. Z nikąd ani dźwięku, wszędzie panowała głęboka cisza, nawet ptaszki na wyspach nie śpiewały. Zdawało mi się, że cała natura spoczywa. Na mnie zaś spokój ten sprowadzał tęsknotę. Cały obszar, jak tylko można było dojrzeć okiem, był jakby morzem kołyszącéj się trawy, gdzieniegdzie widać było grupy drzew, ale nigdzie ani żywej duszy, ani śladu obecności ludzkiej. W tém jedna z bliższych wysp zwróciła na siebie uwagę moją: zdało mi się, że to ta sama, którą tak się zachwycałem, wychodząc z domu. Wyspa ta miała formę skręconej jaszczurki gotowéj się rzucić. Wówczas widziałem ją o siedm lub ośm mil na prawo od plantacji; teraz trzeba mnie było tylko skierować na lewo, ażeby trafić do domu. Orzeźwiony nadzieją pojechałem naprzód, pilnując się kierunku, w którym według mego zdania powinien był być dom. Jechałem tak ze dwie godziny, ciągle zdążając naprzód.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

doraźnie działać w rzeczach świeckich kościoła; że wnet po zwołaniu izb, przedstawiony zostanie szereg praw tyczących się sprzedaży dóbr kościelnych, i że albo baron Ricasoli obejmie stér spraw włoskich, albo przynajmniéj zasady jego, co do stosunków z Rzymem, wejdą w wykonanie.

Nadeszły ciekawe szczegóły o położeniu rzeczy na Przylądku Dobréj-Nadziei i na Madagaskarze, które czytelnikom naszym w następnym numerze Kurjera podamy.

Włochy.

Turyn 19 września. Wysłanie jenerała Pallavicini di Priola do Benewentu, mogło obudzić domysł, że zbójectwo przybrało rozleglejsze i groźniejsze rozmiary. Wiadomo, że jenerał Pallavicini, obdarzony niesłychaną śmiałością, miał wielki udział w smutnych wypadkach sycylijskich 1862, zakończonych klęską aspromoncką. Prawdę mówiąc, żadna szczególna okoliczność nie była powodem do użycia teraz jenerała Pallavicini, chyba chęć co najprędszego skończenia ze szczątkami band, którym udało się dotąd uniknąć zasłużonéj kary.

Król odbędzie przegląd floty włoskiéj nieco późniéj niż z początku naznaczono.

Podróż królewicza Humberta do Neapolu ma nieodzownie nastąpić. Zdaje się, że następca tronu przy téj zręczności obejmie dowództwo nad jedną z dywizij, dla dokończenia praktycznéj wojennéj nauki pod kierunkiem jenerała de la Marmora.

Co do królewicza Amedeusza, przybył on od dwóch dni do Monza, z podróży swojéj do Szwecji; wiadomo, że jego kr. wysokość wkrótce popłynie do Lizbony, razem z książęciem de Carignan.

Uważają za najlepszą wróżbę, że ludzie poważni wszystkich warstw społeczeństwa neapolitańskiego protestują przeciw swawoli druku grasującéj w tém mieście. Jest nadzieja, że światły umysł jego patryotów, czułych na godność narodową, potrafi położyć koniec tym gorszącym kłótniom. Wyprawienie z Neapolu konsula papieskiego, księdza di Mandato, nie spowodowało żadnéj protestacji ze strony przedstawicieli państw obcych, jak o tém z początku mówiono.

Stronnictwo burbońskie w Neapolu jest nadzwyczaj rozjątrzone, przeciw księżnie Barberini di Sciarra, za to, iż postępując jak pani najlepszego towarzystwa, otwarcie oddała sprawiedliwość władzom włoskim, które przez ciąg jéj więzienia zachowały dla niéj najprzyzwoitszą względność. Dodają, że księżna czeka dogodnéj pory dla odwołania się do łaskawości królewskiéj, w celu wyjednania przebaczenia lub ulgi w karze zapadłéj na p. Quattromani, którego wiek podeszły i ślepota obudzają litość, mimo udział tego starca w ostatnim spisku.

Książe de Morny bawi w Neapolu, dla spraw swoich osobistych.

Nie wiadomo jeszcze, kto zastąpi na posadzie poselskiéj w Konstantynopolu margrabiego Caracciolo.

Jenerał Sirtori, obejmując dowództwo nad dywizją wojskową w Kalabrji, wydał do mieszkańców następną odezwę:

„Przybyłem do Kalabrji dla wykorzenienia zbójectwa w tych krajach, które niebo ubłogosławiło, a ludzie zasmucają. Miłość moja dla Włoch, przywiązanie dla Kalabryjczyków, zniewoliły mię przyjąć to trudne i bolesne posłannictwo. Uważam zbójectwo za najzgubniejszą plagę, jaka może dotknąć wszystkie warstwy społeczeństwa, a szczególniéj ubogich.

Jeżeli Kalabryjczycy, a osobliwie ubodzy zechcą usłuchać mego głosu, który jest głosem przyjaciela, brata, ojca, wszyscy połączą się ze mną dla wykorzenienia zbójectwa, a w niewiele dni zbójectwo zniknie w Kalabrji.

Szczególniéj odzywam się do krewnych zbójców, a nawet do nich samych; nie tchnę ku nim nienawiścią, ale głębokiem politowaniem.

Nieraz, kiedy serce zaboli, mówię sam do siebie: Oh, gdybym mógł na cztéry oczy pomówić ze zbójcami i z ich krewnymi, gdybym mógł dać im usłyszeć głos prawdy, miłości, bez wątpienia rzucili by broń na moje słowo.

Według słów Ewangelji, dusza moja rozradowała by się więcéj z powrotu jednéj zbłąkanéj owieczki do zagrody, niż ze stu, które jéj nigdy nie opuszczały. Zbójca obarczony największemi występkami, może stanąć przedemną jak przed ojcem. Wszystkiego użyję, by zmniejszyć karę, o ile prawo na to pozwala. Ale jeżeli nie usłuchają głosu przyjaźni, i ja i wszystkie władze wojskowe i cywilne, będziemy zmuszeni użyć przeciw zbójcom i ich krewnym straszliwego oręża, jakie prawo złożyło w naszem ręku. Cześć i szczęście Kalabrji, szczególniéj zaś dobro ubogich, wymaga, aby zbójectwo ustało, czy przez miłość czy przez postrach. Cantazaro 20 września 1863 r.

Jenerał-porucznik, dowódca dywizji wojskowéj kalabryjskiéj C. Sirtori.“

— Czytamy w dzienniku neapolitańskim Bodziec (il Pungolo).

W więzieniu Castel-Capuo przygotowano tymczasowe mieszkanie dla Cipriana La Gala i jego spólników, którzy odesłani będą do Santa-Maria di Capuo przed sąd mający o nich ostatecznie zawyrokować.

Turyn 23 września. Dziennik Italia opisuje wielkie obróty wojenne w obozie pod Somma. Król wezwał dla przypatrzenia się im najznakomitszych Włochów i cudzoziemców, znajdujących się w Turynie. Prócz ministrów, znajdowali się w obozie: hr. de Launay poseł włoski w Berlinie i margr. Azeglio, zajmujący takąż posadę w Londynie, a którzy na krótki czas do Włoch przybyli. Ministrowie francuzki i turecki; jenerał Hasfort, komwisarz wojenny przy poselstwie rossyjskiem w Turynie; posłowie rossyjski i portugalski dla niezdrowia znajdować się nie mogli. Trudno jest przedstawić sobie wspaniałość obozu; bystrość ruchów odbywała się w mgnieniu oka, a szczególniéj pyszna artylerja, którą Włochy sprawiedliwie pochlubić się mogą, działała jak błyskawica. Wszyscy cudzoziemscy wojskowi to przyznawali, głównie zaś major angielski Cadogan prawdziwy mistrz, najwłaściwszy sędzia wszystkiego co się do artylerji ściąga, był w najwyższem uniesieniu. Król i synowie jego jaśnieli radością i ściskali serdecznie ręce wszystkich wyższych oficerów, którzy dowodzili obrótami. Ludność medjolańska była w upojeniu, patrząc na zapał wojska, na zdumiewającą ilość dział i na widoczne uszczęśliwienie króla Wiktora-Emmanuela z posiadania tak dzielnéj i tak wprawnéj siły zbrojnéj.

Neapol 20 września. Położenie hersztów Crocco i Ninco-Nanco wikła się. Pierwszy z nich, który zebrał 84,000 dukatów kapitału, chciałby namówić swoich spólników do poddania się władzom, a sam schronić się do Dalmacji. Ale zbójcy mają go w podejrzeniu i mówią, że jeśli im nieda przykładu, nie poddadzą się zwierzchności w Bazylikacie.

Te ważne narady zbójców odbyły się w puszczy Monticchio. Zbójcy wszyscy są bezbronni, z obawy, aby nie schwytano ich z orężem w ręku i nie rozstrzelano. Wojsko przybiera się do uderzenia na nich 1 października, w którym upływa czas zakreślony przez prawo Pica, dobrowolnego poddania się. Być może, że w czasie sporów zbójcy sami siebie wytępią, tymczasem niedowierzają hersztowi Crocco i trzymają go pod strażą. Z tego powodu Bazilicata nieco swobodniéj odetchnęła; nie słychać ani o napadach, ani o wymaganiach okupu. Ale za to okolice Benewentu są ciągle dosyć trapione. Jedénastu złoczyńców pochwyciło d. 17 września właściciela ziemskiego Casimo Aquino, zaprowadziło go w stronę San-Lencio (Benevent) i wymaga od jego rodziny w sposobie okupu 20 tysięcy dukatów.

— Rzym, 19 września. Zdrowie ojca św. jest, o ile być może, w najlepszym stanie.

W przeszły poniedziałek dnia 28 września odbył się konsystorz, na którym jego świątobliwość ogłosił biskupów dla diecezji Puy, Cahors, Perigeux, bazylejskiéj, Lima, Leon, kadykskiéj, barcelońskiéj, tudzież wielu biskupów in partibus.

Francja.

Paryż, 20 września. Pół urzędowe dziennikarstwo francuzkie jest nadzwyczaj rozjątrzone przeciw Niemcom, za chęć obchodu 50-cio letniéj rocznicy bitwy lipskiéj. Dziennik Pays następnie o tém mówi:

Rady miejskie: lipska i berlińska, rozesłały okolnik do 107-miu miast niemieckich, wzywając je do obchodu przez święto narodowe 50-cio letniéj rocznicy Bitwy lipskiéj.

Postanowiły one, aby oddając hołd jéj pamięci, miasta niemieckie urządziły święto ludowe w najwyższem znaczeniu tego słowa, i odbyły je d. 18 i 19 października, na tém polu, gdzie stoczono bitwę w roku 1813, którą Niemcy dotąd nazywają bitwą ludów.

Rady miejskie chcą, jak same mówią, uczcić rękojmię daną przez ludy niemieckie jedności ojczyzny i zwycięztwo wywalczone przez jéj obrońców.

Obchodzić też razem będą z największym rozgłosem pogrom wojska francuzkiego na tém samém pobojowisku, gdzie odstępstwo wojsk sprzymierzonych zmieniło przeciw nam dolę tego dnia straszliwego.

Ale to święto przeznaczone ku uwielbieniu krwawéj bitwy wówczas, kiedy 50-cio letni pokoj okrył bolesne wspomnienia czasów nienawiści i walki, zdaje się nam być nieszczęsliwym pomysłem. Odpycha on ludy o sto lat na wstecz cywilizacji i ducha naszego czasu.

W chwili, w któréj wszystkie rządy i ludy pracują, by w uczciwych i przyjaznych stosunkach przez wymianę pożytecznych wynalazków, przez niesłychany rozwój między-narodowych potrzeb, zatrzeć wspomnienia gwałtowne, podobny obchód na pobojowisku jest opłakaną niedorzecznością. Gdyby Francję wzięła chętka święcenia swych zwycięztw i obchodzenia sławnych rocznic, zabrakłoby dni w roku! Musianoby wprowadzić prawdziwy kalendarz bitew, a działa Inwalidów grzmiałyby każdego rana. Ale czyż Prusy, które obudzają tę 50-cio letnią pamiątkę, zapomniały już o zdarzeniach zobowiązujących je do innych uczuć a zaledwie kilku lat tylko sięgających?

Kiedy miotały się i uzbrajały w sprawie neffszatelskiéj, kiedy Anglja jątrzyła namiętności i zagrzewała do oporu Szwajcarów, kiedy Austrja rada była z powikłań, rząd francuzki szczerze pragnął ukojenia téj trudności i potrafił tego dokazać. Był on prawdziwym pośrednikiem. Jogo staraniem zebrała się w Paryżu konferencja, która zapewniła Prusom załatwienie téj sprawy, ze wszelką oględnością na ich godność i potrzeby.

Prusy, które wywołują dawne, ale bolesne wspomnienia, czy nie postąpiłyby właściwiéj, odświeżając pamiątkę usług złożonych sobie przez Francję i wchodząc razem z nią na drogę polityki pokoju, pojednania, przeniknionéj duchem naszego czasu.

Znajdujemy w dzienniku France, z dnia 19 września wieczorem, następnie wiadomości wyczerpnięte z listów prywatnych, otrzymanych z Meksyku przez ostatniego gońca.

Ogólny stan kraju jest wyborny; największa spokojność panuje w stolicy i wszystkie warsty społeczeństwa nie przestają okazywać najżywszego spółczucia dla Francuzów.

Gościńce w okolicach miasta głównego bywały zawsze napastowane przez złoczyńców co gdy i teraz miało miejsce, marszałek Forey wysłał 3-ci półk zuawow, dla ich wytępienia. Waleczni żołnierze francuzcy spełnili posłannictwo swoje ze zwykłem poświęceniem. W przeciągu kilku dni wytępili drużyny i pochwytali ich hersztów, których wnet stawiono przed sądem wojennym. Większa ich część znana jest za wierutnych zbójców.

Marszałek kazał osadzić liczne miasta bliższe stolicy.

Jenerał de Bertier znajduje się z trzema tysiącami ludzi w Toluca, leżącem o 45 kilometrów na południo-zachód Mexico u podnóża Sierra Nevada.

Silna kolumna piechoty weszła do Pachuca, o 70 kilometrów od stolicy, dla czuwania nad bezpieczeństwem kopalni Real del Monte, gdzie roboty wznowiono pod kierunkiem inżynjera francuzkiego.

Podobnież Tiascala, miasto leżące o 35 kilometrów na południe Puebli osadzone zostało przez oddział piechoty i jazdy francuzkiéj.

Nakoniec jenerał Vicario, wysłany ze sprzymierzonym oddziałem meksykańskim do Cuernavaca z lewéj strony stolicy, pobił wojska Juareza i wziął 350 jeńca, a w téj liczbie 22 oficerow. Przyprowadzono ich dnia 27 lipca do Mexico. Rada regencji czynnie pracuje. Ogłosiła wielką liczbę dekretów w celu ulepszenia służby rządowéj, głównie w wydziałach sprawiedliwości i skarbu. Oddają tym dekretom zasłużoną pochwałę.

Deputacja wysłana do arcy-książęcia Maksymiljana, wyjechała z Mexico d. 6 sierpnia. Nowy cesarz oczekiwany jest z najwyższą niecierpliwością przez ludność, która zakłada na nim największe nadzieje.

Jeśliby arcy-książę tronu nie przyjął, deputacja, jak mówią, opatrzona jest stosowną władzą do porozumienia się z cesarzem Francuzów, w którym Meksykanie pokładają nieograniczoną ufność.

Podług powszechnego przekonania, Meksyk nie przystąpiłby już do wyboru żadnego innego cudzoziemskiego książęcia, ale kraj zaprowadziłby rząd własny, pod tymczasowem orędownictwem Francji, podług pewnych stałych prawideł.

Zajęcie portu Tampico sprawiło najlepszy skutek; bo przecięło przemytnictwo wojenne i odjęło Juarezowi dochody, których dostarczała mu komora celna.

— Piszą d. 19 września z Paryża do dziennika frankfurckiego Europa:

Rugi w nowéj izbie prawodawczéj będą według wszelkiego podobieństwa do prawdy, nadzwyczaj pracowite i pełne niespodzianych odkryć. Jeden z wysokich dostojników zapowiedział, że wybor 28-miu posłów da miejsce do rozpraw nadzwyczaj żwawych i głównéj doniosłości. Mówią, że p. Thiers, poseł departamentu Sekwany, miał zgromadzić ogrom dowodów, które rzucą jaskrawe światło na wykręty wyborcze użyte nie w jednéj miejscowości. Zdaje się, że były prezes rady ministrów za Ludwika Filipa, postanowił doprowadzić systemat wyborczy do niepokalanéj czystości, jakiéj Francja nie widziała dotąd przykładu. Przyznać należy, że p. Thiers posiada wszystkie potrzebne w téj mierze wiadomości, bo gdy sam stał u steru władzy, wybory niebyły zawsze ani czyste, ani wolne od wpływu i przekupstwa. Wszakże nigdy nie jest późno pracować w duchu cnoty.

Paryż, 21 września. Hr. Ferdynand de Lesseps oczekiwany jest wkrótce we Francji, z Egiptu. Według podobieństwa do prawdy, Nubar-Pasza, bawiący dotąd w Paryżu, będzie mógł spełnić posłannictwo poruczone mu przez wice-króla egipskiego, przy spółce suezkiéj.

— Cesarz Francuzów będzie już d. 1 października w Compiègne.

Deputacja meksykańska znajdująca się teraz w Paryżu, chce kilka dni wypocząć i dopiero 26-go września udać się w dalszą podróż.

Członkowie jéj okazują zupełną pewność co do skutku swojego posłannictwa. Memorjał dyplomatyczny najmocniéj wierzy w przyjęcie korony przez arcy-książęcia Maksymiljana.

— Książę Napoleon zabiera się do nowéj podróży; dotąd utrzymują, że celem jéj jest Lizbona, dokąd odprowadzdzi małżonkę swoję księżnę Klotyldę, pragnącą być przy połogu siostry swojéj Marji-Pii, królowéj portugalskiéj. Podług listów otrzymanych z Neapolu, podróż książęcia Morny daje powód do rozmaitych domysłów. Nikt nie przypuszcza, aby poufny przyjaciel cesarza Napoleona miał udać się do Włoch południowych, dla nacieszenia się cudnemi krajobrazami neapolitańskiemi. Utrzymują więc, jeżeli nie cele polityczne, to przynajmniéj przemysłowe i handlowe, którym Włochy otwierają tak szerokie pole, spowodowały tę wycieczkę książęcia de Morny. Potwierdza to i ta okoliczność, że dostojny podróżny zamieszkał w Neapolu u p. Delahante, który z rządem włoskim zawarł umowę o zbudowanie wielkich kolei żelaznych w neapolitańskiem.

Oba stronnictwa w Rzymie doznały przykrego wrażenia, z powodu danych rozkazów konsulowi papieskiemu w Neapolu i konsulowi włoskiemu w Rzymie do wyjazdu. Ostatni opuścił Rzym d. 16 września; podobnież wice-konsul włoski wyjechał już z Civita-Vecchia. Dziś więc nie istnieją żadne stosunki nietylko polityczne, ale nawet handlowe między rządami papieskim i włoskim. Sprawy bieżące paszportowe i wizowanie papierów okrętowych, rząd turyński poruczył konsulowi duńskiemu w Rzymie.

Te nowe powikłania podwoiły w całych Włoszech, z jednéj strony pewność a z drugiéj trwogę wybuchnienia kroków nieprzyjacielskich między wojskiem włoskiem a szczątkami wojsk papieskich. Kardynał Antonelli nie tai swojéj niespokojności, szczególniéj dotknęło go osadzenie miasta Ceprano i granicy neapolitańskiéj przez żołnierzy francuzkich; pobudki przezorności, przytoczone przez jenerała de Montebello, zdają mu się być niedostateczne.

Spółcześnie znowu gruchnęła wieść w Rzymie i w Wiedniu o wyprowadzeniu wojska francuzkiego z państwa kościelnego. Uwiadamiają o tém listy pisane z tych obiedwóch stolic, ale zdaje się jeszcze przedwcześnie.

Paryż, 21 września. Potwierdza się, że deputacja meksykańska naprzód uda się do Biarritz. Rozbiegła się jeszcze była dziś wieść, co do wątpliwości przyjęcia korony meksykańskiéj. Brat cesarza Franciszka-Józefa nie w Miramare, ale w Wiedniu, miał dać posłuchanie deputacji. W tym razie sam cesarz wyraziłby odmowę, bo wiadomo, że Austrja niechętnie widzi przeniesienie się Ferdynanda Maksymiljana za Atlantyk.

Powtarzają także, że cesarz Francuzów, mimo życzliwość dla nowéj monarchji, niechce zobowiązać się do żadnéj rękojmi politycznéj, jak również p. Fould nie sądzi, aby Francja miała brać na siebie odpowiedzialność za meksykańską pożyczkę.

Przegląd mający odbyć się przez Wiktora-Emmanuela w Lombardji, będzie bardzo świetny. Przez ulice medjolańskie przeciągnie artylerja w liczbie 300-tu dział. Oficerowie wszystkich narodów zjechali się na ten przegląd, mówią nawet, że wojskowi austrjaccy, ma się zozumieć incognito przybędą z Werony.

Książę Napoleon w tych dniach wyjedzie nie do Lizbony, ale do Anglji.

P. Thiers wrócił do Paryża, gdzie już urządził się na całą zimę.

Anglja.

Londyn. 18 września. Wiadomości z Nowej Zelandji zwiastują wojnę. Walkalosy bunt podnieśli; pułkownik Cameron cofnął wojsko swoje z Taranati dla obrony Auckland i zwołał pod chorągiew milicję tego obwodu.

Załoga pozornie schroniła się do Tataraimaka, ku wielkiemu niezadowoleniu krajowców, utrzymujących, że gubernator powinien był rozkazać, aby nikt nie śmiał wydawać bitwy, tylko czwartego dnia każdego miesiąca. Ogólna wojna, według wszelkiego podobieństwa do prawdy, wybuchnie, ale niepotrwa dłużéj nad miesiąc.

— Margrabia de Huntly członek izby lordów umarł w 72 roku życia. Edward Ellice przedstawiciel w izbie gmin miasta Coventry podobnież zszedł ze świata, mając lat 77. Zasiadał w parlamencie, prawie bez przerwy, od roku 1818. Dnia 16 września położył się wieczorem w zupełném zdrowiu, a nazajutrz zrana znaleziono go w łóżku bez duszy. Imię jego pamiętne jest w dziejach reformy parlamentarnéj. Był on połączony najczulszą przyjaźnią z hrabią Grey, którego siostrę poślubił; straciwszy ją w roku 1832, ożenił się z wdową hrabiną de Leicester, zmarłą w 1844. Zostawił po sobie pamięć wysokiéj prawości.

— Londyn, 24 września. Dziennik Index, organ oderwańców, ogłasza następny list pana Mason, pełnomocnika Jeffersona Dawis: „Do wielce dostojnego hrabiego Russell, sekretarza stanu spraw zagranicznych jej królewsko-brytańskiéj mości.“

„Milordzie, w depeszy sekretarza stanu skonfederowanéj rzeczypospolitéj amerykańskiéj, z dnia 4 sierpnia, która tylko co mię doszła, otrzymałem rozkaz uważać poselstwo, które sprowadziło mię do Anglji, za ukończone, a razem zalecenie, abym natychmiast opuścił Londyn. Pobudki, które położyły koniec temu poselstwu, wyłożone są w wyciągu z depeszy, który mam zaszczyt tu załączyć. Prezydent rozumie: że rząd królowéj postanowił uchylić oświadczenia uczynione przez pańskie pośrednictwo, o ustalenie, na mocy traktatu, przyjaznych stosunków między obu rządami, oraz że niema zamiaru przyjąć pana w urzędzie ministra przez nasz rząd uwierzytelnionego. „Wśród tych okoliczności dłuższy pobyt pański w Londynie, nie odpowiada ani dobru ani godności naszego rządu; prezydent zatém prosi pana, abyś uważał poslannictwo swoje za skończone i opuścił Londyn ze swoim sekretarzem.“

Ponieważ uwiadomiłem, wnet po przybyciu mojem waszę dostojność, o celu poruczonym mi przez mój rząd, rozumiem, że dworność również mi nakazuje uwiadomić rząd królowéj, o otrzymanym rozkazie, abym natychmiast opuścił Anglję.

Mam zaszczyt zostawać waszej dostojności najniższym sługą.

podpisano J. M. Mason.“

Londyn 24 września 1863.

Austrja.

Wiedeń, 19 września. Dziennik „Korrespondencja powszechna“ oznajmuje: że hrabia Forgach, nadworny kanclerz węgierski, otrzymał od cesarza list własnoręczny, tyczący się głodu trapiącego tereraz część Węgier. Najjaśniejszy pan zawiadamia w tym liście, że poruczył ministrowi skarbu zaciągnąć w podskarbstwie cesarstwa potrzebną ilość pieniędzy, a nawet jeśli inaczéj być nie może żądać upoważnienia od rady cesarstwa do otworzenia pożyczki. Nadto minister skarbu będzie miał prawo udzielać przedpłaty tymczasowe, które mają być zwrócone z prawnie zawartéj pożyczki, a to na zakupienie nasienia, przedsięwzięcie robtot pożytku ogólnego i dostarczania bezpośredniego wsparcia. Kanclerz narodowy i minister skarbu porozumieją się z sobą względem zastosowania wsparcia. Przedstawiony też być powinien najjaśniejszemu panu projekt co do pożyczek pieniężnych drobnym właścicielom pod rękojmię gmin.

Według ostatniego popisu, liczba szlachty w państwach austrjackich dochodzi do 250,000. Węgry posiadają jéj najwięcéj, bo 163,000, między któremi są cztery rody książęce, 84 hrabiowskie, 76 barońskie i 390 prostéj szlachty. Galicja ma 24,900 szlachty płci męzkiéj. Czechy tylko 2,200 podzielonéj na 14 rodów książęcych 172 hrabiowskich i 80 barońskich.

— Wiele mówiono o Memorandum wręczonem przez cesarza Franciszka Józefa królowi Wilhelmowi, podczas odwiedzin w Gastein, przy zaprosinach króla pruskiego do przybycia na zjazd panujących. Znajoma jest odpowiedź pana von Bismarck; ale tekst memorandum austrjackiego niebył jeszcze dotąd ogłoszony. Znalazłszy to pismo w Gazecie dla Niemiec północnych, wychodzącéj w Hanowerze, podajemy jego przekład:

I. Im więcéj położenie Europy stało się niepewne, tém powinność panujących niemieckich, w obec wewnętrznych i zewnętrznych niebezpieczeństw zagrażających Niemcom staje się niezbędniejszą, do zapewnienia w porę stanowiska, na którem utrzymać by się można.

W skutek okoliczności, które wynurzyły się w tych ostatnich latach, niepodobna już oprzeć tego stanowiska na teraźniejszéj konstytucji związkowéj. Traktaty związkowe 1815 i 1820 od dawna zachwiały się już w swych podstawach. Szereg jednoczesnych zdarzeń silnie podkopał budowę tych traktatów.

Cały postęp wewnętrznego rozwoju Niemiec wywarł najnieprzyjaźniejszy wpływ, w ciągu dziesięciu lat ostatnich, na byt Związku. Z jednéj strony, płonność wszystkich usiłowań, których chwyta się dla rozwoju wspólnych potrzeb Niemiec przez Związek, poniżyła go w mniemaniu powszechnem; z drugiéj strony, warunki w jakich traktaty związkowe były zawierane, uległy ważnym zmianom w skutek ostatnich politycznych wypadków. Jak w Austrji tak i w Prusiech utworzono nowe polityczne ustanowienia, ustanowienia, które powinny wywierać wpływ potężny na stosunki obu monarchij ze Związkiem, ale których aż dotąd nie wprowadzono w prawidłowy stosunek z organizmem Związku.

Wszystkie inne rządy niemieckie podobnież uroczyście i wielokrotnie przyznały potrzebę rdzennego przerobienia konstytucji związkowéj. W ten sposób Niemcy stopniowo oddalały się od istniejącego Związku; ale nowy Związek aż do dziś dnia niepowstał i treść najświeższych dziejów niemieckich przedstawia obecnie stan zupełnego rozprzężenia i ogólnéj niezgody. Rzeczywiście musimy powziąć najgorsze wyobrażenie o tym stanie, gdy koniecznością jest wyznać przed sobą, że państwa niemieckie nie są teraz zjednoczone w trwałym stosunku skojarzonym przez traktaty, ale że żyją dziś jedne obok drugich w przeczuciu blizkiéj katastrofy; a rewolucja niemiecka podniecana w cieniu czeka uderzenia swéj godziny.

Te prawdy, same z siebie opłakane, byłyby podwójnie niebezpiecznemi, gdyby chciano zamykać wzrok na oczywistość, lub gdyby chciano poddać się jéj jako nieuchronnemu nieszczęściu i niemiano śmiałości stanowczo mu zaradzić. Rządy rozumne niewybiorą zaiste chwili niebezpieczeństwa i przesilenia do zachwiania szczątków porządku prawnego tak nadwątlonego, lecz niezastąpiły go jeszcze przez nowe i doskonałe uchwały.

Lecz byłoby niemal urągowiskiem chcieć zastosować do statu quo związkowego niemieckiego położenia téj myśli w saméj sobie sprawiedliwéj. To statu quo jest zupełnie zbutwiałe. Podstawa traktatów związkowych chwieje się pod stopą tego, co się na niéj opiera; budowa porządku rzeczy ustanowionego przez traktaty w Niemczech, wszędzie daje widzieć rozpadliny i szpary, a proste tylko pragnienie, aby strzaskane ściany ostać się mogły w niedalekiéj burzy nie zdołają nadać im koniecznéj spójności. Ani Austrja, ani Prusy, ani inne państwa niemieckie niemogą z jakimkolwiek stopniem ufności liczyć na Związek w jego obecnym składzie.

Im bardziéj to uznają, tém mniéj wątpić mogą o najzupełniejszéj prawności żądania reformy, która przeniknęłaby nową żywotną siłą pierwiastek Związku. Roztrząśnijmy bez uprzedzeń głosy, które za dni naszych dopominają się o to. Niewychodzą one już dzisiaj z obozu stronnictw wywrótnych; przeciwnie natrząsają się tam i odtrącają wszelką nadzieję prawnéj reformy konstytucji związkowéj, bo radykalizm wie, że jego zasiew dojrzewa na polu, na które nierzucono żadnego zbawienniejszego ziarna, dziś same rządy niemieckie widzą ocalenie swoje w reorganizacji Związku. W izbach, właśnie stronnictwa umiarkowane niecierpliwie przynaglają do tego celu; niecierpliwie, bo czują, że im bardziéj reforma idzie w odkład, tém radykalniejsze będą wymagania, które wynurzą się pod tarczą ducha ludowego. Instynkt własnego ocalenia nagli i doradza rządom i izbom pójść w tym kierunku.

Co do Austrji i Prus, powinny by one nie tylko z powodu niemieckich sprzymierzeńców swoich uprzedzić to sprawiedliwe żądanie, ale powinnyby jeszcze przez wzgląd na własne dobro, pamiętać że jest ich obowiązkiem względem samych siebie i względem świata niecofać się w obec największych usiłowań i poświęceń przed utrzymaniem w stanie żywotnym Związku, będącego środkowem ogniskiem Europy.

Co do Austrji, przenika ją najzupełniéj ta prawda. Urząd cesarski z niezłomną wolą, lubo z najwyższą oględnością zgodną z jego zasadami i podaniami, przystąpił do pytania konstytucji związkowéj, a mianowicie do trudnéj pracy organizacji władzy prawodawczéj Związku. Co do ważnego środka powołania izb rozmaitych państw do uczęstnictwa w prawodawstwie związkowem, doradza on ten środek, na teraz, pod kształtem przechodnim próby, którą doświadczenie ocenić dozwoli.

Tylko odrzucenie jéj przełożeń zmierzających do zwołania umyślnego w tym celu zjazdu, zniewoliło rząd cesarski do zapowiedzenia tém śmielszego spółpracownictwa swego w reformie organicznéj. Od owego czasu Austrja związana została wyrzeczonem przez siebie słowem, że szczerze pracować będzie w tym celu i nagli cesarza obowiązek spełnienia téj obietnicy. Cesarz nadał własnemu swojemu państwu ustanowienie nowoczesne. Doskonale uznaje, że naród niemiecki w całym swoim składzie podobnież i słusznie czeka na przeobrażenie swojéj politycznéj konstytucji, a jak członek Związku rozumie być swoją powinnością otwarcie przełożyć panującym swoim spółzwiązkowym to, co sądzi być możliwém do uczynienia pod tym względem i na co sam gotów jest przyzwolić.

II. Projekta reorganizacji wypływające od

Austrji muszą opierać się na zasadach związkowych, utrzymywanych w całéj jasności i dokładności. Wiele zmieniło się w Europie od 1815; ale tak dziś, jak wówczas zasada, przerodzona w konieczność, skutkiem rozwiązania cesarstwa niemieckiego i uświęcona przez Europejskie traktaty, zasada, że państwa niemieckie będą niepodległe i połączone węzłem federacyjnym, przedstawia jedyną możliwą osnowę politycznéj konstytucji Niemiec.

Ani wprost, ani ubocznie niepodobna działać przeciw téj prawdzie, bez zejścia z trwałéj podstawy rzeczywistości.

Niepodobna wysnuć idealnych żądań, ani z nauk sztucznie przykrojonych do osobistego pożytku, modły na dzieło reformy, bez okupienia niepewnéj i najoczywistszemi niebezpieczeństwami otoczonéj przyszłości, za posiadaną teraźniejszość.

We wspólnych sprawach Niemiec, nie można pójść drogą przeciwną pierwiastkowi federacyjnemu, bez uderzenia się na każdym kroku o zawady i bez dójścia nakoniec nad otchłań. Państwa monarchiczne, a w ich liczbie dwa wielkie mocarstwa, tworzą jednotę państw niemieckich. Takie instytucje, jak jednostajny kierunek, lub parlament wychodzący z ludowych bezpośrednich wyborów, wstrętne są jéj istocie, a ktokolwiek ich żąda, chce tylko Związku z imienia lub tego co się zowie państwem federacyjném (B u n d e s s t a a t); lecz rzeczywiście, chce stopniowego wygaśnienia siły żywotnéj państw pojedyńczych; chce stanu przechodniego do przyszłéj jednoty, chce rozdziału Niemiec, bez którego to przejście spełnić się nie da.

Nigdy Austrja doradzać nie będzie podobnych instytucij; ale wierzy, że nadeszła chwila, któréj troskliwość o dobro Niemiec natarczywie wymaga, aby podstawy, na których Związek był pierwotnie oparty, umocnić i aby pierwiastek federacyjny opatrzyć większą siłą i działalnością pod względem udzielności rozmaitych państw już zbyt ścieśnionéj przez samą istotę Związku.

Związek niemiecki jest federacją panujących; lecz obok tego wyraźnie został uznany jak węzeł narodowy Niemców, który zastąpił dawne cesarstwo. Dla odpowiedzenia w przyszłości potrzebom naszego czasu, Związek musi koniecznie przedstawić się światu opatrzony znamionami swojego składowego kształtu, jako jednota krajów niemieckich, oraz panujących i ludów. W zasileniu więc władzy wykonawczéj Związku i w przypuszczeniu zgromadzeń konstytucyjnych rozmaitych państw do uczęstnictwa w prawodawstwie federacyjném, cesarz widzi dwa zadania równie niezbędne, równie od siebie zależne. Rząd cesarski wyraził już to przekonanie dnia 2 lutego 1862 r. w nocie do hr. Bernstorff, a późniéj w deklaracji złożonéj na posiedzeniu sejmu związkowego. Skreślone już więc są zasadnicze podstawy jego planu reformy. Doradzać będzie utworzenie dyrektorjatu związkowego i zwoływanie w pewnych oznaczonych czasach delegowanych rozmaitych państw niemieckich. Nie zapoznając tego wcale, że byłyby potrzebnemi silne przeciwwagi, dla zapewnienia w obec téj ostatniéj instytucji pierwiastku monarchicznego i prawnéj niepodległości rozmaitych pojedyńczych państw przeciw możliwym przywłaszczeniom, rząd cesarski przychyla się do myśli, że najlepsza rękojmia tego rodzaju i środek wielkiéj wartości, dla ocalenia praw panujących i wysokiego stanowiska dynastij niemieckich, dałyby się znaleźć w perjodycznych zjazdach panujących niemieckich. Rząd wznowi projekt ustanowienia sądu związkowego i wprowadzi potrzebne w téj mierze zmiany.

Takie są w treści główne skazówki widoków cesarza, tyczących się podstaw, mających być pomocą do dobroczynnego rozwiązania téj ważnéj rzeczy. Ale co się tyczy dróg i środków, oraz kierunku w doprowadzeniu rządów niemieckich do porozumienia się w przedmiocie konstytucji związkowéj, mnogie doświadczenia uzasadniają obawę, że ani rokowania na piśmie między gabinetami, ani konferencje ministerjalne, nie zdołają usunąć niepokonanych trudności tego przedsięwzięcia. Zadanie reformy dotyka tak rozliczne potrzeby, otwiera pole sporów tylu życzeniom i tylu nieprzejednanym mniemaniom, że liczba powodów do zasad niezgody, boleśnych wątpliwości, nierozwikłanych sporów, łatwo dójdzie do nieskończoności i odejmie wszelką nadzieję skutku, jeśliby chciano dla pokonania tych wszystkich trudności, dla zapewnienia powodzenia, użyć prostych negocjatorów, niemogących przystąpić do rokowań z całą swobodą działania.

Przeciwnie, panujący niemieccy sami, jako przedstawiciele praw o które chodzi, mający najwięcéj powodów pragnąć bezpieczeństwa i szczęścia Niemiec, ożywieni wszyscy szczerym niemieckim duchem, mogliby nierównie lepiéj porozumieć się we wzajemnéj i osobistéj wymianie myśli nad tém wielkiem zagadnieniem, aniżeli zdołaliby to uczynić przez użycie osób pośrednich. Dojrzało więc w umyśle cesarza postanowienie wezwania panujących niemieckich i urzędników miast wolnych na zjazd, w celu porozumienia się nad reorganizacją Związku niemieckiego; jakoż cesarz uwiadamia o tym zamiarze przed wszystkimi innymi najpotężniejszego ze swoich spółzwiązkowych niemieckich, króla pruskiego.

III.

Bez spółpracownictwa związkowego i przyjacielskiego Prus ostateczne rozwiązanie reorganizacji Związku, jest niemożliwe. Kraje pruskie, należące do Związku, składają $^1/_3$ część ludności niemieckiéj; rozciągają się od granic wschodnich aż do granic zachodnich Niemiec; traktaty Związku dają Prusom prawo v e t o przeciw wszelkiemu wznowieniu. Wola więc Prus może i czynnie i prawnie wstrzymać reformę wspólnéj konstytucji Niemiec.

Niema nawet potrzeby, aby kraj był tak wielkim i potężnym jak Prusy, żeby mógł wykonywać prawo v e t o, ponieważ służy ono też państwom niemieckim, nierównie mniejszym i nierównie mniéj silnym jak Prusy i każde z nich może udaremnić najgorętsze pragnienia, najchwalebniejsze usiłowania swoich spółzwiązkowych, zamknąwszy się w postawie przeczącéj. W każdym razie v e t o Prus ma tę moc ujemną. Jeśliby to v e t o było wykonane, cały Związek nie mógłby się dźwignąć ze swojego głębokiego upadku. Ale sprawy niemieckie doszły do takiego stopnia, że niepodobna już zupełnie wstrzymać ruchu reformatorskiego i rządy co to uznają, ujrzą się nakoniec zmuszonemi przyłożyć rękę do dzieła konieczności i przystąpić do uskutecznienia cząstkowego, każdy w swoim kraju, wspomnianéj reformy związkowéj, a to tłomacząc, ze wszelkiém zastrzeżeniem stosunków związkowych w najszerszym duchu, służące sobie prawo wolnego zawierania przymierzy.

Czy Prusy mogą pragnąć wynikłości, któraby pociągnęła za sobą tak zupełny rozbrat jéj spółzwiązkowych? Wprawdzie mniemanie Prus o powinnościach i celu Związku niemieckiego zbyt okazywało się w tych ostatnich latach odmiennem od tych, jakie wypowiedzieliśmy wyżéj. Przypominamy sobie czas, w którym panujący pierwiastek polityki niemieckiéj w Prusiech, zmierzał nie do wzmocnienia i ożywienia myśli związkowéj, ale przeciwnie do doprowadzenia jéj do pojęcia prostego i niedoskonałego w samem sobie przymierza. Tylko wypadki szły swoją drogą i może ten postęp nastręcza Prusom nie jednę poważną pobudkę do stanowczego zaniechania dążeń, które dotąd nie doprowadziły do żadnego szczęśliwego końca.

Przyszłość Niemiec pogrążona jest w niebezpieczną pomrokę; dla tego cesarz nie chciał dać się odwrócić przez pamięć przeszłości od myśli udzielenia z ufnością swojemu szlachetnemu sprzymierzeńcowi pruskiemu zdania o właściwych środkach rozjaśnienia widnokręgu przyszłości. Liczy on na mądrość i wielkość poglądów króla, którego uwagi uniknąć to nie może, że Niemcy zajęłyby między narodami miejsce inaczéj szanowane i ubezpieczone, że ich potęga i wpływ dziwnieby wzrosły, gdyby konstytucja związkowa pod nowym kształtem zgodnym z potrzebami wieku, wywinęła się ze spólnéj konferencji i jednomyślnego postanowienia wszystkich panujących niemieckich. Jakiekolwiek doświadczenia zachowuje dla nas przyszłość, cesarz znajdzie zawsze uspokojenie w swém sumieniu. ile razy pomyśli, że ostrzegł króla, iż dziś jeszcze zawisło od postanowienia Prus widzenie Związku wzniesionego na wysokość jego przeznaczeń, których doniosłość jest tak ogromna dla narodu, dla jego panujących i dla pokoju Europy!

— W i e d e ń, 21-go września. Dziennik P r a s s a donosi, że nowy nuncjusz, ksiądz Mariano Falcinelli, złożył cesarzowi swojemu listy wierzytelne na uroczystem posłuchaniu, odbytem według zwykłych obrzędów.

— Czytamy w dziennikach austrjackich: Sejm siedmiogrodzki przyjął trzy pierwsze paragrafy prawa, o używaniu trzech języków krajowych, węgierskiego, rumańskiego i niemieckiego. Według § 2-go stronom, świadkom i biegłym, wolno przed sądem używać jednego z tych trzech języków. Według § 30 wyroki sądów cywilnych powinny być ogłaszane w tym języku, jakiego użyto przy podaniu prośby.

Zwołanie austrjackiéj izby panów nastąpi jeszcze w ciągu bież. tygodnia. Już umówiono się co do objawu, z jakim taż izba ma wystąpić na rzecz związkowéj niemieckiéj reformy.

Dziennik frankfurcki E u r o p a otrzymał z Wiednia wiadomość, że wkrótce rząd zaciągnie pożyczkę stu miljonów. Ma ona posłużyć do zapełnienia niedoboru budżetowego 33-ch miljonów, do udzielenia wsparcia zubożałym mieszkańcom węgierskim w ilości 30-tu miljonów, tudzież do pokrycia niedoborów podatkowych w Węgrzech, wynoszących 15 miljonów. Rzeczą jest skądinąd pewną, że rada cesarstwa nie zagłosuje nowych podatków doradzanych przez ministra skarbu, wynoszących 16 miljonów; tymczasem potrzeby rządowe wymagają koniecznie 95-ciu miljonów.

Prusy.

Czytamy w G a z e c i e B a l t y c k i é j: S z c z e c i n 18 września. Dziś nowy król Hellenów Jerzy I przybył do naszego miasta na statku szrubowym E r b e r n-S n a r e z Kopenhagi, w drodze do Petersburga. Orszak jego składa się z hrabiego Sponneck i dwóch adjutantów. Król wysiadł w hotelu pruskim i tam obiadował. Statek uzbrojony trzema działami jest pancerny; blachy żelazne są trzycalowe. Zauważano, że ten okręt w naszym porcie miał tylko flagę duńską, nie zaś pruską, jak to jest we zwyczaju.

Z powodu powyższéj wzmianki załączamy niżéj szczegóły o podróży króla Jerzego I-go do Petersburga.

Wiadomo że jego królewska mość d. 8-go września przejechał przez Wilno. Dziennik I n w a l i d r u s k i z dnia 12 września podaje o téj podróży i o pobycie n. gościa następne uwagi i szczegóły:

„Wówczas, gdy uwaga europejskich mężów stanu mniéj lub więcéj zaprzątnięta jest ważnemi zadaniami politycznemi, które co chwila z dziwną bystrością zmieniają swą postać, nie będzie bez pożytku zatrzymać się niekiedy nad zdarzeniami, które niezależnie od doniosłości politycznéj, noszą pieczęć stosunków przyjaznych między narodami zjednoczonemi od niepamiętnych czasów przez braterskie ogniwa. Rossja połączona z Grecją nierozerwalnemi węzłami wiary i od wieków orędowniczka Greków, więcéj niż jakiekolwiek inne państwo piastuje w swém sercu wszystko co obchodzi szczęście Hellenów; współczucie naszego rządu dla Grecji nie wypływa z żadnych widoków samolubnych.

Rossja jest tak wielką, że niepotrzebuje ani nowych zdobyczy nowych krajów, ani rozwoju moralnego swojego wpływu na ludy wschodnie. Wiekowa polityka Rossji w sprawie wschodniéj dostatecznie przekonała plemiona południo-wschodu Europy, o miłości którą rząd nasz je ogarnia. Stąd przybycie do stolicy naszéj n. Jerzego I króla Hellenów powitane było i przez rząd i przez ludność, widzącą w młodym królu rękojmię pomyślności Hellenów, z najserdeczniejszém współczuciem.

Dnia 9 września o godzinie 2-éj po południu, n. pan przyjechał do Carskiego Sioła umyślnym pociągiem, drogą żelazną warszawsko-petersburską. Cesarz przyjął króla u dworca kolei carsko-sielskiéj, skąd nn. panowie udali się do do wielkiego pałacu, gdzie pokoje były już przygotowane dla króla Jerzego I i jego orszaku. Nazajutrz zrana, 10 września, król zwiedził Pawłowsk, skąd wrócił około 2-éj po południu dla znajdowania się na przeglądzie wojsk załogi carsko-sielskiéj. Wyjątkowie prześliczna pogoda wielce przyłożyła się do świetności przeglądu, po którym ludność zebrała się w ogrodzie przed pałacem dla lepszego przypatrzenia się młodemu królowi Hellenów. Sprawione wrażenie było najmilsze.

Młode, rozumne, otwarte, jaśniejące zdrowiem i pięknością oblicze młodego monarchy było przedmiotem uwielbienia dla wszystkich, którzy go widzieli, kiedy wyszedł z pałacu na przechadzkę po parku. Ale spółczucie ludowe zupełnie wybuchnęło wówczas, kiedy król w łodzi przepływał po jeziorze. Wszyscy zrozumieli, że króla Hellenów przyjęto u nas nietylko z uroczystością, do któréj miał prawo jako gość najjaśniejszy; ale nadewszystko jak przyjąć należało monarchę i przedstawiciela ludu greckiego, z którym łączy nas szczere braterstwo i wspólność wiary. Wieczorem w teatrze chińskim było przedstawienie galowe.

Dnia 11 września król przyjechał do Petersburga i wysiadł w pałacu zimowym.

Poddani n. pana i Jończycy zamieszkali w Petersburgu oświadczyli chęć wynurzenia swojemu monarsze wierności i uczuć radośnych, jakie ich przenikały na myśl ziszczenia nadziei narodowych, od tak dawna piastowanych przez Greków, wybrali w łonie osady swojéj deputowanych, dla przedstawienia ich przed obliczem młodego monarchy i służenia im za tłómaczów. Wybor Jończyków zwrócił się naprzód na osobę hrabiego I. A. Capo d'Istria, urzędnika cesarskiego ministerstwa spraw zagranicznych, którego imię tak ściśle łączy się z bohaterską epoką nowéj Grecji. Niemógł on, jako zostający w obcéj służbie, przyjąć tego zaszczytnego poslannictwa, cześć więc przedstawiania Jończyków spadła na pana G. A. Sivinis. Król Jerzy przyjął deputację Jończyków o pół do 11 zrana. P. Sivinis następnie przemówił:

„N. panie,

„Helleni-Jończycy, mieszkający w Petersburgu, uszczęśliwili mię zaszczytem przedstawienia się waszéj kr. mości, aby wynurzyć uczucia nieograniczonego poświęcenia i głębokiéj czci, jakiemi tchną moi spółobywatele.

Przyjęcie przez w. kr. mość korony helleńskiéj i ziszczenie najserdeczniejszych pragnień Jończyków zjednoczenia się z wolnymi Hellenami, do tego stopnia przeniknęły dusze moich spółobywateli miłością i poświęceniem dla twojéj n. ossoby, że my wszyscy, królu oczekujemy przybycia twojego w pośród nowych twoich poddanych, jak wierni oczekiwali przybycia messjasza. Racz też przyjąć naj. panie nasze szczere powitania z powodu szczęśliwego swojego przybycia do téj stolicy i życzenia serdeczne na blizką podróż w. kr. mości.“

Król podziękował panu Sivinis za wynurzenie uczuć Greków-Jończyków i przy pożegnaniu powiedział:

„Spodziewam się co najprędzéj ziścić nadzieje waszych spółobywateli jońskich.“

Inni Grecy, mieszkańcy petersburscy, podobnież wybrali deputowanych. Wyższą społeczność grecką, przedstawiał książe A. Muruzi, którego imię rówież obudza wspomnienia pamiętnéj epoki wojny o niepodległość Grecji. Pp. Rodokonachi, Skaramanga i Karali, byli deputowanymi kupców greckich handlujących w Petersburgu. Król miał te deputacje przyjąć d. 11 września o godzinie 1-éj po południu, co też rzeczywiście nastąpiło w sposób najłaskawszy. Tegoż dnia wieczorem, król był w wielkim teatrze na przedstawieniu P u r y t a n o w.“

U k a z i c i e l r z ą d o w y oznajmuje, że w drukarni królewskiéj wyszła broszura pod napisem P r u s y i p r o j e k t a u s t r j a c k i r e f o r m y z w i ą z k o w é j. Rzeczona broszura z godłem R e g i p o p u l o q u e, ostro nicuje projekt reformy cesarza austrjackiego. Według wszelkiego prawdopodobieństwa, to pismo wypłynęło ze źródła rządowego.

B e r l i n, 20 w r z e ś n i a. Stronnictwo zachowawcze wydało w Berlinie odezwę do wyborców podpisaną przez 60 obywateli, między innemi przez pp. Wagner, von Olfers. hr. Stolberg-Wernigerode i t. d. Odezwa kończy się następnemi słowy:

„Obstawajmy więc silnie przy tém wszystkiém co najjaśniejszy pan poczytuje za odziedziczoną i konstytucyjną swoję należytość, a mianowicie co się ściąga do służącego mu dostojeństwa, najwyższego hetmana narodu; obstawajmy silnie za przewagą Prus w Niemczech; ta przewaga, będąca owocem krwi i znojów w żaden sposób niepowinna być nadwerężoną przez ślepe zamachy cudzoziemskich mężów stanu; obstawajmy silnie przy mocy i godności naszego wojska, które jest mieczem Niemiec a dla Prus śpiżowém przedmurzem; obstawajmy silnie przy prawach naszych tak wewnątrz jak zewnątrz kraju i wstąpmy do walki wyborczéj z zamiarem dania odwodu naszym przyjaciołom i przeciwnikom, że nie dla kształtu tylko obchodziliśmy niedawno pamięć bohaterskich dzieł naszych przodków. Od czasów Fryderyka wielkiego Prusy niemogą już być drugiém mocarstwem niemieckiém, ale tylko jedném z dwóch pierwszych.

B e r l i n 21 września. G a z e t a K r z y ż o w a oznajmuje, że pan von Balan przedstawiciel Prus przy dworze Kopenhagskim przybył do Berlina.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

LONDYN, wtorek 29 września. Wiadomości z New-Yorku z dnia 17 oznajmują, że wojsko jenerała Meade poszło naprzód, że oczekiwana jest bitwa nad Rapidanem, a druga między jenerałami Rosencranz i Bragg w Tennessee. Zapewniają, że jenerał Lee osłabił się przez wysyłanie posiłków do Tennessee. Związkowi posunęli się z Nowego-Orleanu do Texas.

Donoszą z Charlestown dnia 15 września, że jenerał Gilmore bombardował warownię Moultrie z twiedzy Gregg.

LONDYN, wtorek 29 września. Wiadomości z Charlestown z dnia 16 otrzymane drogą przez New-York dnia 19-go, donoszą, że jeneral Gilmore sypie działobitnio w twierdzy Sumter i w Cummings-Point dla bombardowania Charlestown.

W skutek złych wiadomości, które rozbiegły się o wyprawie jenerała Rosencranz, złoto podskoczyło w New-Yorku o 35, a weksle na Europę o $48^1/_2$ od sta.

KOPENHAGA, środa 30 września. Projekt ustawy zasadniczéj, tudzież ustawy wyborczéj, wniesiono na sejm. Według nich, nowy sejm dla królestwa i księstwa szlezwigskiego składać się będzie z dwóch izb; członków 1-éj izby w części mianować ma król, a w części obywatele najwyżéj opodatkowani. Przynależytości nowego sejmu będą te same, jakie posiadał sejm (rixraad) dotychczasowy. Projekt ustawy zasadniczéj zastrzega, że każde prawo zagłosowane przez sejm i sankcjonowane przez króla, potrzebować nie będzie do ogłoszenia swojego za obowiązujące, zgody innych części monarchji (Holsztynu i Lauenburga), chybaby prawo inaczéj wyrzekło.

Projekt zawiera też rozporządzenia tymczasowe, względem zastosowania ustawy zasadniczéj do spraw, w których zachodzi jeszcze wspólność z Holsztynem.

Minister marynarki zażądał dwóch kredytów nadzwyczajnych, składających część budżetu na stopie pokoju, a przeznaczonych na zbudowanie nowych działobitni pancernych, tudzież na uzbrojenie pancernéj fregaty i powiększenie liczby statków przewozowych. Minister żądał upoważnienia do zaciągnienia 590 majtków.

BERLIN, środa 30 września wieczorem. U k a z i c i e l r z ą d o w y oznajmuje, że minister spraw wewnętrznych wezwał naczelnych prezesów prowincjonalnych do podwojenia czujności nad urzędnikami z powodu wyborów. Minister oświadcza, że rząd wymaga zupełnego oddania się po urzędnikach jego widokom, a więc tacy nawet, którzy zachowają postawę bierną, będą poczytani za ludzi, na których spuścić się nie można. Bo wiedzieć powinni, że urzędnika wiąże przysięga złożona królowi, nawet wówczas, kiedy jest wyborcą lub wybranym.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— Piszą z KANIOWA, 22 sierpnia. Księgosusz, który się od niejakiego czasu pokazał w naszych okolicach, naraził nas na wielkie straty. Bydło ciężką boleścią dręczone, wydaje smutny jęk i pomimo udzielonego ratunku, prędko ginie. Zauważano z pewnością, że opasłe bydlęta więcéj ulegają śmiertelności, aniżeli schudzone. Ta okropna klęska i owce dotyka; albowiem giną w wielkiéj ilości.

— UROCZYSTOŚĆ STULETNIEJ ROCZNICY koronacji Najświętszéj Panny Marji w kościele OO Bernardynów w Rzeszowie, trwała przez pięć dni i zakończyła się nieszporami na dniu 11 b. m. Z wyższego duchowieństwa brali w niéj udział jego excellencja arcybiskup lwowski ks. Wierzchlejski, nowo mianowany biskup przemyślski ks. Manastyrski, infułaci przemyślski i tarnowski ks. Hoppe i Slusarczyk, prowincjał zakonu bernardyńskiego ks. Mosler, i znaczna liczba kanoników ze wszystkich trzech djecezij; w ogóle wynosiła liczba duchowieństwa 143 osób. Ludu zebrało się na tę uroczystość do 80,000 a pomimo takiego natłoku nie wydarzył się przez cały czas uroczystości żaden przypadek. (G. P.)

— KOLEJE GALICYJSKIE. Wytykanie kolei lwosko-czerniowieckiéj zostało już rozpoczęte z czterech stron na raz t. j. ze Lwowa i Czerniowiec, w dwóch przeciwnych kierunkach ze Stanisławowa. Oddział inżynjerski znajdujący się w Stanisławowie, składa się teraz z 9-ciu inżynjerów i będzie jeszcze powiększony przybyciem trzech nowych. Bracia Klein niegdyś przedsiębiercy budowy kolei z Rzeszowa do Lwowa, układają się teraz z dyrekcją kolei Karola Ludwika o oddanie im w przedsiębierstwo budowy linji ze Lwowa do Brodów. Jeśli układ ten przyjdzie do skutku, być może, że obie koleje ze Lwowa, jedna do Czerniowiec, druga do Brodów jednocześnie będą budowane, pierwsza przez przedsiębierców angielskich, druga przez braci Klein, a jeżeli pora i okoliczności posłużą, obie mogłyby być ukończone jeszcze przed upływem roku 1864.

— Piszą z POZNAŃSKIEGO pod dniem 22 b. m.: Ceny dóbr w Poznańskiem coraz bardziéj się podnoszą a to z powodu, iż większa liczba jest kapitalistów pragnących nabywać posiadłości ziemskie, aniżeli właścicieli chcących takowe sprzedać. W ostatnich czasach sprzedane zostały z wolnéj ręki: majętność Wełna, nad rzeką tegoż samego nazwiska położona (w pow. Obornickim), obejmująca przeszło 5,000 morgów za cenę 320,000 talarów; w powiecie Kościańskim sprzedano wieś Rakówkę, obejmującą 550 morg. za 28,000 talarów; w pow. Ostrzeszowskim sprzedano wieś Mianowice, morg. 500 za 26,000 talarów: w pow. Odolanowskim wieś Osiek, nad granicą Królestwa Polskiego, morg. 1,000 za 57,000 talarów. Wszyscy tych dóbr nabywcy są Niemcy, ostatnich dwóch Meklemburczycy; w powiecie Szremskim nabył na subhastacji p. Bukowiecki dobra Mszyczyn, 2,800 morg., za 84,000 talarów. Urodzaje w Poznańskiém wypadły dobrze; oprócz buraków i siana, zboża wszystkiego sprzęt obfity i dobry plon wydaje. Kartofle zaczynają sprzątać, ale te nie rokują obfitości z powodu wielkiéj posuchy; śladu choroby nie okazują. Zasiewy już tak są daleko posunięte, że większa połowa dóbr z początkiem października zupełnie ozime zasiewy dokonane mieć będzie. W nowo wybudowanym i już wykończonym gmachu dla szkoły Realnéj w Poznaniu, która to szkoła kosztem miasta jest utrzymywaną, rozpoczęte będą kursa od dnia 9 października. Zmarły w dobrach swych Mroczynie, pod Kempnem, w pow. Ostrzeszowskim, obywatel Feliks Wężyk, pozostawił bardzo znakomity zbiór wszelkich numizmatów a szczególniéj polskich, tak złotych jako i srebrnych. (G. W.)

— ARYTMETYKA. Zmarły w 1858 roku Nauczyciel matematyki w Łomży ś. p. Kazimierz Grubecki ogłosił drukiem arytmetykę przez siebie ułożoną, na rok przed śmiercią, lecz egzemplarze otrzymały tylko osoby prenumeratę składające, a reszta pozostała na składzie, tak że książka nosząca na tytule rok 1857, jest dziś nowością w handlu księgarskim. Arytmetyka ś. p. Grubeckiego nader starannie i pracowicie jest ułożoną, szczególniéj znaczna liczba zadań zaleca tę sumienną pracę. Mielibyśmy do zarzucenia, że działania z ułamkami, a mianowicie mnożenie i dzielenie, nie dość przystępnie są traktowane; zawsze jednak jako podręcznik dla nauczycieli, dziełko to jest wyborne i bardzo pożyteczne. Słyszeliśmy, że Arytmetyka ś. p. Kazimierza Grubeckiego, sprzedaje się na korzyść sierot, pozostałych po bracie autora. Książka ta obejmująca do 400 stronnic druku z dawniejszéj ceny (5 złp), zniżoną została do złp. 2 gr. 15 i tak się sprzedaje we wszystkich księgarniach. (G. P.)

— DZIEGIEĆ KOPALNY I ROŚLINNY W GALICJI. Piszą nam ze Lwowa: Gdy komunikacja z portami morskiemi i przez żeglugę parową na Dniestrze z Odessą a koleją mołdawsko-galicyjską z Galaczem ułatwioną zostanie, wtedy jeden z główniejszych przedmiotów wywozowych z Galicji stanowić będzie dziegieć kopalny i rośliny. Dziegcie te stanowią ważny przedmiot w budowli okrętów i dla tego bardzo są poszukiwane. Niezawodnie Karpaty z całéj Europy najbardziéj obfitują w materjały do wyrobu dziegciu. Z dziegciów kopalnych jest w użyciu tylko nafta źródłowa, która znajduje się w Galicji w takiéj ilości, że większa jéj połowa wyprowadza się za granicę. Większa zaś ilość wydobywana być może z węgla, łupku węglowego, łupku bitumowego i asfaltu glinianego lub piaskowego, za pomocą suchéj destylacji w cylindrowych retortach. Ten sposób wydobywania nafty jest wdzięczniejszy i mniéj ryzykowny, niżeli poszukiwanie nafty źródłowéj, bo materjały są bogate w dziegieć, mają bowiem do 30% olejku. Co się tyczy dziegciów roślinnych, wyrabiają się one z drzewa przez destylację, który to sposób w Galicji jeszcze nie jest praktykowany, a jednak tym sposobem lasy w niedostępnych do wywozu drzewa miejscach przynosiłyby tę samą korzyść, jaką przynoszą w miejscach dostępnych. W tym względzie mogą posłużyć za przykład Prusy z swą chemiczną gospodarką leśną. Dla przemysłu zatém w Galicji nadchodzi pora zająć się wyrobem dziegciów, aby przy otwarciu dróg do nadbrzeży morskich, wystąpić od razu do konkurencji i zapewnić sobie ciągły odbyt.

ROZMAITOŚCI.

— S t o w a r z y s z e n i e h a n d l o w e, najmniéj znane ze wszystkich francuzkich towarzystw wzajemnéj pomocy, złożone z kupców i pomocników sklepowych jednéj tylko gałęzi handlu, modnych towarów, (nouveautés) w Paryżu, miało kapitału w 1863 r. dnia 30 czerwca 131,764 fr. 50 cent. Na same lekarstwa i pomoc medyczną w ciągu pierwszego półrocza t, r. wydało 20,075 fr. 35 cent., nie licząc wsparć pieniężnych wydanych na pogrzeby. Czterdziestu nowych członków przystąpiło do stowarzyszenia, tak, że obecnie ilość członków wynosi 3000 osób.

Дозволено Цензурою. 23 Сентября 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. K i r k o r a.